

ก การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติ
อย่างต่อเนื่อง: วิมุตติวิทยาของโบโจ จินูล
ในพระพุทธศาสนานิกายเซ็นเกาหลี่*
(ภาค 1)

ธำปกรณ กำนิตศิริ**

บทคัดย่อ

วิมุตติวิทยาเรื่อง “การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” คือแนวคิดทางปรัชญาของโบโจ จินูล นักบวชนิกายเซ็นคนสำคัญในสมัยอาณาจักรโครยอ แนวคิดดังกล่าวอธิบายว่าการตื่นรู้อย่างฉับพลันหมายถึงความเข้าใจที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติเดิมแท้หรือจิตเดิมแท้ซึ่งบริสุทธิ์และการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ซึ่งเป็นเพียงการแสดงตัวในโลกปรากฏการณ์ของคุณสมบัติแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ ในขณะที่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องหมายถึงการทำให้ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ดังกล่าวกลายเป็นมุมมองในการตอบสนองต่อโลกปรากฏการณ์

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก เรื่อง “วิมุตติวิทยาว่าด้วย การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของโบโจ จินูล”

** อาจารย์ ดร. สาขาวิชาเกาหลีศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Email : dr.tony.tao@hotmail.com

วันที่รับบทความ 6 มิถุนายน 2564 วันที่แก้ไขบทความ 27 กันยายน 2564

วันที่ตอบรับบทความ 26 พฤศจิกายน 2564

ได้อย่างแท้จริง

บทความนี้มีเป้าหมายในการชี้ให้เห็นถึงความหมายของการตื่นรู้และการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การอธิบายความสัมพันธ์ของหลักการทั้งสองประการในทัศนะของโบโจ จินูล ที่ว่าถึงแม้ความเข้าใจจะเกิดขึ้นได้อย่างฉับพลันแต่การคิดแยกแยะยังคงมีผลอย่างต่อเนื่องต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ และไม่สามารถดับสิ้นลงได้อย่างฉับพลัน ดังนั้นวิธีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในฐานะที่เป็นกระบวนการในการตอบสนองต่อโลกปรากฏการณ์จากมุมมองของจิตเดิมแท้จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเพื่อทำให้การรับรู้ที่มนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่งจากมุมมองของจิตเดิมแท้ดังกล่าวนี้กลายเป็นการแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติของผู้ปฏิบัติอย่างสมบูรณ์

คำสำคัญ: โบโจ จินูล วิมุติวิทยา ศรัทธา จิตเดิมแท้ การคิดแยกแยะ

Sudden Awakening and Gradual Cultivation: The Soteriology of Bojo Jinul in Korean Zen (Seon) Buddhism* (Part 1)

Thapakorn Kamnerdsiri**

Abstract

The Soteriology of Sudden Awakening and Gradual Cultivation lies at the heart of the philosophical thoughts of Bojo Jinul, an important Zen priest in the Koryo Kingdom. *Sudden Awakening* refers to an understanding of the original nature or the true mind which is pure, and discriminative thinking which is merely a manifestation of the true mind's awareness in the phenomenal world. *Gradual Cultivation* means turning the experience of this awakening into a true response to the phenomenal world.

This article seeks to examine the meanings of awakening and cultivation in order to further explicate the relationship between

---

* This article is a part of the dissertation entitled “*The Soteriology of Sudden Awakening and Gradual Cultivation of Bojo Jinul*”

** Lecturer in Korean Studies Program, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University.

Email : dr.tony.tao@hotmail.com

Received June 6, 2021, Revised September 27, 2021,

Accepted November 26, 2021

these two principles in Bojo Jinul's views. Accordingly, although understanding may arise suddenly, discriminative thinking continues to influence human existence and cannot cease immediately after awakening. Therefore, gradual cultivation as a process of the original mind's response to the phenomenal world is important for transforming human perception of the world and the myriad things which arise from the original mind into the natural expression of the practitioner.

Keywords: Bojo Jinul, Soteriology, Faith, Original mind, Discriminative thinking

1. บทนำ

โบโจ จินูล (Bojo Jinul 1158-1210 A.D.) คือหนึ่งในปราชญ์คนสำคัญของประวัติศาสตร์ทางความคิดของพระพุทธศาสนาเกาหลีตลอดระยะเวลาราวหนึ่งพันปีที่ผ่านมา แนวคิดทางปรัชญาที่สำคัญสองประการของ โบโจ จินูล คือหนึ่ง ความพยายามในการประสานข้อขัดแย้งทางความคิดระหว่างพระพุทธศาสนาฝ่ายเน้นการศึกษาคัมภีร์ (The Scholastic School , Kr. 卍) ซึ่งเป็นนิกายกระแสหลักในคาบสมุทรเกาหลี กล่าวคือพระพุทธศาสนานิกาย อวตัมสกะและพระพุทธศาสนาฝ่ายเน้นการปฏิบัติ (The Meditation School , Kr. 선) เช่นพระพุทธศาสนานิกายเซ็น ภายใต้แนวคิดพื้นฐานที่ว่า “สิ่งที่พุทธะผู้ประเสริฐกล่าวด้วยพระโอษฐ์นั้นคือข้อคำสอนในคัมภีร์ สิ่งที่คุณอาจารย์ได้ส่งผ่านด้วยจิตของท่านนั้นคือเซ็น ในแง่นี้ “โอษฐ์แห่งพุทธะ” และ “จิตแห่งคณาจารย์” จึงมิได้เป็นสิ่งที่ขัดแย้งกัน” และ สองความพยายามในการประสานแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซ็นทั้งสองฝ่ายกล่าวคือพระพุทธศาสนานิกายเซ็นฝ่ายเหนือ (The Northern School of Seon) ซึ่งมุ่งให้ความการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นเป็นตอน (The Gradual Approach of Practice) และพระพุทธศาสนานิกายเซ็นฝ่ายใต้ที่มุ่งให้ความการปฏิบัติอย่างฉับพลัน (The Sudden Approach of Practice) ความพยายามดังกล่าวนี้นำไปสู่การพัฒนาแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (Gradual Cultivation : Ch. 漸修, Kr. 점수) ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ทางความคิดที่สำคัญของโบโจ จินูล และพระพุทธศาสนานิกายเซ็นเกาหลี จนกล่าวได้ว่าหลักการเรื่องการปฏิบัติของโบโจ จินูล ดังกล่าวนั้น คือต้นแบบของการจัดการความขัดแย้งทางความคิดของนิกายเซ็นทั้งสองนิกายและเป็นแบบแผนแห่งการปฏิบัติของเหล่านักบวชในนิกายเซ็นเกาหลีตราไปถึงปัจจุบัน

แนวคิดที่สำคัญทั้งสองประการดังกล่าว คือหลักการพื้นฐานของแนวคิดทางปรัชญาเรื่อง “การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” (Sudden Awakening and Gradual Cultivation, Ch. 頓悟漸修: Dunwu Jianxiu, Kr. 돈오점수: Ton-o Jeomsu) อันเป็นหลักการทางวิมุตติวิทยาที่สะท้อนให้เห็นถึง

ความสำคัญของ หลักการของพระพุทธศาสนาทั้งสองฝ่าย กล่าวคือการยอมรับความสำคัญของการศึกษาข้อคำสอนทางศาสนาที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์หรือพระสูตรเพื่อก่อความเข้าใจอันนำไปสู่การตื่นรู้อย่างฉับพลัน (Sudden Awakening) ที่มนุษย์มีต่อความหมายที่แท้จริงของตัวตนหรือ “ตัวตนที่แท้จริง” (True Self) หรือธรรมชาติเดิมแท้ของชีวิตในฐานะที่เป็น *กระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์* (Awareness, Ch. 知 : Zhi, Kr. 知: Ji) และต่อ “ตัวตนในโลกเชิงประจักษ์” (Empirical Self) หรือชีวิตของมนุษย์ปุถุชนซึ่งยังคงเต็มเปี่ยมไปด้วย *การคิดแยกแยะในเชิงโนทัศน์* (Discriminative Thinking, Ch. 念: nian, Kr. 念: nyom) “การตื่นรู้อย่างฉับพลัน” คือประสบการณ์แห่งการตระหนักรู้ที่มนุษย์มีต่อความหมายของ “ตัวตน” และ “ตนเอง” อันเป็น “ข้อเท็จจริง” และ “ความเป็นจริง” ของชีวิตมนุษย์ปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์ และแนวคิดดังกล่าวนำไปสู่การชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของ “การปฏิบัติ” ซึ่งเป็นแนวคิดหลักของพระพุทธศาสนานิกายเซ็น ในฐานะที่เป็นการทำให้ความเข้าใจดังกล่าวนั้นกล่าวนั้นได้กลายมาเป็นแบบแผนในการรับรู้และการเข้าใจโลกของมนุษย์ได้อย่างสมบูรณ์

บทความวิจัยชิ้นนี้เป็นบทความในภาคแรก ที่มุ่งเน้นอธิบายแนวคิดเรื่อง “การตื่นรู้อย่างฉับพลัน” ในทัศนะของ โบโจ จินูล ด้วยการชี้ให้เห็นถึงแง่มุมที่สำคัญของแนวคิดดังกล่าวในสี่ประเด็นที่สำคัญคือ หนึ่ง การอภิปรายถึงแนวคิดเรื่อง การตื่นรู้อย่างฉับพลันในทัศนะของโบโจ จินูล สอง การอภิปรายถึงแนวคิดเรื่องความเป็นจริงของชีวิตมนุษย์ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการตื่นรู้อย่างฉับพลัน สาม การอภิปรายถึงความพยายามในการจัดการกับปัญหาเหล่านั้นของ โบโจ จินูล ด้วยท่าทีในการยอมรับแนวคิดของพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะ และสี่ การอภิปรายเรื่องการใช้บทปริศนาธรรม (Koan) เพื่อเป้าหมายแห่งการตื่นรู้ อย่างฉับพลัน

ส่วนในบทความภาคที่สอง ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึง แนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” (Gradual Cultivation) ซึ่งมีความหมายที่แตกต่างไปจากแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซ็นเกาหลี่ บทความในส่วนที่สองจะได้

ชี้ให้เห็นว่า การอธิบายความหมายของการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวโดยสัมพันธ์เชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลัน ถือได้ว่าเป็นจุดเด่นทางความคิดของ โบโจ จินุล และอาจถือได้ว่าเป็นอัตลักษณ์ทางความคิดของพระพุทธศาสนา นิกายเซ็นเกาหลี่ที่แตกต่างไปจากแนวคิดของนิกายเซ็นในภูมิภาคตะวันออกไกล

2. โบโจ จินุล และแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลัน¹

นักวิชาการเช่น Shim Jae Ryong กล่าวว่า โดยแรกเริ่มแนวคิดของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีให้ความสำคัญแก่คำสอนของพระพุทธศาสนา นิกายอวตัมสกะซึ่งมีลักษณะที่เป็นข้อคำสอนในเชิงปรัชญาที่ลึกซึ้ง ภายใต้จารีตทางความคิดในการศึกษาและการแสวงหาความรู้ด้วยการให้ความสำคัญแก่ การศึกษารวิเคราะห์และการสร้างข้อโต้แย้งในทางปรัชญาอันซับซ้อนที่มีต่อข้อคำสอนทางศาสนาเพื่อยืนยันถึงความถูกต้องสมบูรณ์ของคัมภีร์หรือคำสอนดังกล่าวที่มีต่อความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรม (Shim, 1999, p. 184) แต่ในราวกลางศตวรรษที่ 7 จารีตทางความคิดของพระพุทธศาสนากระแสหลักในคาบสมุทรเกาหลีดังกล่าว ได้ถูกท้าทายและต่อต้านอย่างรุนแรงเมื่อแนวคิดของพระพุทธศาสนา นิกายเซ็นได้รับการเผยแพร่เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีที่มุ่งให้ความสำคัญอย่างเป็นที่สุดแก่การปฏิบัติและการปฏิเสศคัมภีร์หรือข้อเขียนทางศาสนา ด้วยพื้นฐานความคิดที่ว่าพุทธธรรมคำสอนนั้นมิเป็นเพียงความเข้าใจในเชิงสติปัญญา (Intellectual Understanding of Truth) ที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์ถกเถียงในเชิงหลักการอันลึกซึ้งแต่เพียงเท่านั้น หากแต่พุทธธรรมคำสอนนั้นจะต้อง “*ถูกทำให้ปรากฏ*

¹ บทความวิจัยเรื่อง “แนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง วิมุติวิทยาของโบโจ จินุล และ พระพุทธศาสนา นิกายเซ็นเกาหลี่” นี้ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหา ของบทความออกเป็นสองภาค ในภาคแรก (บทความชิ้นนี้) ผู้วิจัยจะมุ่งให้ความสำคัญ วิเคราะห์แนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันเป็นหลัก ในขณะที่ภาคที่สอง (บทความ ที่สอง) ผู้วิจัยจะมุ่งวิเคราะห์ให้ความหมายแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ในทัศนะของ โบโจ จินุล

“ขึ้นจริง” ในประสบการณ์ของมนุษย์

แต่อย่างไรก็ตาม โบโจ จินูล ได้แสดงทัศนะที่ขัดแย้งต่อจารีตทางความคิดของนิกายเซ็นในช่วงเวลาดังกล่าวด้วยการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของ พระสูตรตำรา หรือข้อเขียนทางศาสนา ในฐานะที่เป็น “พระจันทร์ที่กำลังส่องสะท้อนตัวเอง” กล่าวคือ ความเข้าใจที่เกิดจากการศึกษาพุทธธรรมคำสอนย่อมเป็นพื้นฐานให้การปฏิบัติดำเนินไปอย่างถูกต้อง ในขณะที่การปฏิบัติอันถูกต้องนั้นคือการทำให้ความเข้าใจอันถูกต้องที่มนุษย์มีต่อความหมายของพุทธธรรมได้ปรากฏขึ้นในประสบการณ์ของมนุษย์ ในแง่นี้การ “สนับสนุนซึ่งกันและกัน” ของแนวคิดทั้งสองฝ่ายกล่าวดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ในทัศนะของโบโจ จินูล ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลันดังกล่าวนั้นจะปรากฏขึ้นได้ก็เพียงแต่ภายใต้เงื่อนไขของการมี *ความเข้าใจ* ที่แท้จริงจริงต่อเนื้อหาพุทธธรรมคำสอนซึ่งถูกบันทึกเอาไว้ในคัมภีร์หรือข้อเขียนทางศาสนาแต่เพียงเท่านั้น คัมภีร์หรือตำราทางศาสนาจึงมีความสำคัญต่อการตื่นรู้อย่างฉับพลัน และการปฏิเสธการศึกษาคัมภีร์หรือตำราทางศาสนา ย่อมส่งผลต่อประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลันอย่างชัดเจน

การยอมรับความถูกต้องของทัศนะทางปรัชญาทั้งสองฝ่ายนั้นคือจุดยืนทางปรัชญาที่สำคัญในการวิจารณ์ “ทัศนะอันคับแคบ” ของพระพุทธศาสนาทั้งสองนิกาย ซึ่งมุ่งยืนยันความถูกต้องอย่างเป็นที่สุดของแนวคิดทางปรัชญาของตนและปฏิเสธคุณค่าและความสำคัญของนิกายอื่น ซึ่งกลายเป็นอุปสรรคในการทำให้แนวคิดที่ “ถูกต้อง” ไม่สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นแนวคิดที่ “สมบูรณ์” ได้อย่างแท้จริง ในแง่นี้ทัศนะซึ่ง “ถูกต้อง” แต่ไม่ “สมบูรณ์” ดังกล่าวนั้นคือนั่นคือ บทสะท้อนที่สำคัญของปัญหาเรื่อง “*ความบิดเบี้ยวในเชิงญาณทัศน์*” (Epistemic distortion) ของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทระเกาหลีทั้งสองฝ่าย ในฐานะที่เป็น “*การคลังไคล้ทางปัญญาญาณ*” (crazy wisdom) ของพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะและปัญหาเรื่อง “*การปฏิบัติอย่างลุ่มหลง*” (esoteric transmission) ของพระพุทธศาสนานิกายเซ็น

ปัญหาเรื่อง “การคลั่งไคล้ทางปัญญาญาณ” ของสำนักฝ่ายเน้นการศึกษา หรือ นิกายอวตัมสกะนั้นปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง “*The Complete and Sudden Attainment of Buddhahood*” ซึ่ง โบโจ จินูล อธิบายเอาไว้ว่า

บุคคลผู้มีตบอดนั้น มิได้รู้ถึงรากฐานที่มาของประสบการณ์ต่างๆ เขาเหล่านั้นมิได้พิเคราะห์ตำราของเซ็นและมีได้ไตร่ตรองถึงวัตถุประสงค์ของอวตัมสกะสูตร ดังนั้นเมื่อเขาเหล่านั้นได้ยินผู้ปฏิบัติเซ็นกล่าวว่าจิตนั้นคือพุทธะ เขาเหล่านั้นก็เพียงแค่เข้าใจกันว่าประโยคดังกล่าวนี้มีได้มีความหมายใดมากไปกว่าการอธิบายถึงพุทธะภาวะแห่งธรรมชาติบริสุทธิ์ แต่เพียงเท่านั้น คนเหล่านี้ช่างขาดเขลา มันมิใช่เพราะว่าคำสอนของฝ่ายอวตัมสกะนั้นให้คำอธิบายที่ไม่สมบูรณ์ต่อความจริงแท้ หากแต่นักเรียนในสำนักฝ่ายการศึกษาเหล่านั้นต่างติดชะงักอยู่แต่เพียงข้อจำกัดของอักษรและทฤษฎี พวกเขาเหล่านั้นมีอาจสามารถวางลงซึ่งหลักการเพื่อตระหนักถึงจิตและตื่นเพื่อการรู้อย่างรวดเร็วพลันสุโโพธิ (Jinul, 1983a, p. 213)²

---

² ในบทความวิจัยชิ้นนี้มีการอ้างอิงงานนิพนธ์หลักของโจ จินูล หลายเล่ม ผู้วิจัยได้ใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษตัวเล็กเพื่อเป็นตัวแทนของบทนิพนธ์ดังต่อไปนี้ตลอดทั้งบทความ “a” หมายถึงบทนิพนธ์เรื่อง *The Complete and Sudden Attainment of Buddhahood*.

“b” หมายถึงบทนิพนธ์เรื่อง *Encouragement to Practice: The Compact of the Samadhi and Prajna Community*.

“c” หมายถึงบทนิพนธ์เรื่อง *Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note*.

“d” หมายถึงบทนิพนธ์เรื่อง *Secrets on Cultivating the Mind*.

“e” หมายถึงบทนิพนธ์เรื่อง *Straight Talk on True Mind*.

“การติดชะงักอยู่เพียงข้อจำกัดของอักษรและทฤษฎี” และ “การไม่อาจวางลงซึ่งหลักการได้” ดังกล่าวนั้นเองที่เป็นบทสะท้อนที่สำคัญของความหมายของปัญหาเรื่องความคลั่งไคล้ทางปัญญาญาณ ของพระพุทธรศาสนาฝ่ายเน้นการศึกษาคัมภีร์ การยึดติดอยู่ที่เพียงความเข้าใจในความหมายของพุทธธรรมที่ถูกบรรยายหรืออธิบายพรรณนาเอาไว้ในคัมภีร์หรือตำราทางศาสนา กลายเป็นการทำให้พุทธธรรมคำสอนเหล่านั้นกลายเป็นเพียง “ความจริงในเชิงโมโนทัศน์” ที่ถูกบรรยายไว้เพื่อความเข้าใจในเชิงสติปัญญาราวกับศิลาจารึกอันแข็งทื่อไร้ซึ่งประโยชน์ภายในการดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ของมนุษย์โดยแท้จริง

ในทางกลับกันในบทนิพนธ์เรื่อง *“Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note.”* โบโจ จินูล ซีให้เห็นถึงปัญหาเรื่อง “การปฏิบัติอย่างลุ่มหลง” หรือการมุ่งเน้นการปฏิบัติโดยปฏิเสธการให้ความสำคัญต่อการศึกษาในคัมภีร์หรือข้อเขียนทางศาสนา ซึ่งเป็นข้อปัญหาที่สำคัญของพระพุทธรศาสนิกายเซ็นในคาบสมุทรเกาหลี ข้อวิจารณ์ดังกล่าวมีใจความว่า

ข้าพเจ้าได้สังเกตว่าบุคคลในห้วงเวลานี้ผู้ซึ่งกำลังปฏิบัติพัฒนาจิตของเขานั้นมิได้พึงพิงอยู่บนคำแนะนำจากข้อเขียนคำสอนทางศาสนา แต่ทักท้อเอาอย่างแน่วแน่ว่าการส่งผ่านคำสอนอันลึกลับของเขานั้นคือมรรควิธี พวกเขาเหล่านั้นต่างนั่งสัปหงกด้วยจิตอันมืดสลัว ด้วยความพยายามอันไร้ค่า หรือไม่ก็สูญเสียการปรากฏขึ้นของจิตไปกับความวอกแวกและความสับสนในระหว่างการปฏิบัติสมาธิ ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าท่านควรจะดำเนินตามข้อเขียนและคำสอนซึ่งมีข้ออธิบายที่ลึกซึ้งสอดคล้องกับสังจธรรมเพื่อที่จะกำหนดขั้นตอนที่เหมาะสมในการตื่นรู้และการปฏิบัติ (Jinul, 1983c, p. 214)

ในแง่นี้หาก “การติดชะงักอยู่เพียงข้อจำกัดของอักษรและทฤษฎี” และ “การไม่อาจวางลงซึ่งหลักการได้” นั้นคือปัญหาที่สำคัญของนิกายฝ่ายเน้นการศึกษา

แล้ว การปฏิบัติโดย “ปราศจากการพึ่งพิงอยู่บนคำแนะนำจากข้อเขียนคำสอนทางศาสนา” นั่นก็คือข้อปัญหาที่สำคัญของพระพุทธศาสนานิกายเซ็น ปัญหาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ในทัศนะของโบโจ จินูล ความเข้าใจที่ถูกต้องที่เกิดขึ้นจากการศึกษาข้อเขียนทางศาสนานั้นเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการปฏิบัติในฐานะที่เป็นการทำให้การปฏิบัตินั้นสอดคล้องไปกับสังฆธรรมอันเที่ยงแท้ การมุ่งมั่นปฏิบัติโดยปราศจากความเข้าใจในความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมดังกล่าวถูกเปรียบได้กับการนั่งสัปหงกในความหมายที่เป็นเพียงพฤติกรรมทางกายภาพอันไร้คุณค่า สูญเสียซึ่งเวลาและพลังแรงและสูญเปล่าด้วยผลลัพธ์ทั้งปวง ท่าที่ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การยืนยันในความถูกต้องอันเป็นที่สุดของพระพุทธศาสนาทั้งสองฝ่ายสะท้อนถึงการไม่ตระหนักใน “ข้อจำกัด” ของแนวคิดทั้งสองประการดังกล่าวอันเป็นปัญหาที่สำคัญที่ขวางกั้นการเกิดขึ้นของประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลัน ด้วยการปฏิเสธแนวคิดแบบสุดโต่งของพระพุทธศาสนาทั้งสองฝ่ายดังกล่าวนี้เอง โบโจ จินูล จึงได้ชี้ให้เห็นว่า มรรควิถีแห่งการปฏิบัติที่สมบูรณ์นั้น จะเกิดขึ้นได้ภายใต้การเชื่อมโยงสนับสนุนระหว่างกันและกันของทัศนะทางปรัชญาทั้งสองประการดังกล่าวในฐานะที่เป็นตัวช่วยเพื่อเติมช่องว่างแห่งความบกพร่องดังกล่าวให้เต็มพร้อมได้อย่างสมบูรณ์ แนวคิดดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง “*Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Notes*” โดยมีเนื้อหาที่สำคัญว่า

ข้าพเจ้ายังมีได้ตอบท่านอีกหรือว่า บุคคลผู้ซึ่งมิได้มีความพยายามในการย้อนถอยกลับสู่ความกระจ่างแจ้งแห่งจิต หากแต่เพียงนั่งผงกหัวและกล่าวยืนยันว่าความบริสุทธิ์แห่งความสามารถในการรับรู้ที่ปรากฏอยู่นี้เองคือพุทธะภาวะบุคคล เช่นนี้มิได้เข้าถึงความหมายที่แท้จริงเลย ท่านจะสามารถยอมรับได้อย่างไรว่าภาพสะท้อนที่ปรากฏต่ออารมณ์มองเห็นต่อหน้าท่านนั้นคือความว่างสงบและเปี่ยมธรรมชาติแห่งการรับรู้ บุคคลผู้ซึ่งไม่สามารถแยกแยะระหว่างความจริงและความผิดพลาดนั้น

จะเป็นผู้ที่ตื่นขึ้นสู่จิตได้อย่างไร ท่านควรจะเข้าใจว่าเมื่อข้าพเจ้ากล่าวถึงบุคคลที่ตื่นรู้สู่จิต ข้าพเจ้ามิได้หมายถึงแต่เพียงการขจัดความสงสัยด้วยแต่เพียงอักษรและหลักการ ข้าพเจ้าหมายความว่าถึงผู้ศึกษาซึ่งได้ใช้คำอธิบายของเรื่องจิตเดิมแท้ซึ่งว่างสงบและมีธรรมชาติแห่งการรับรู้เพื่อที่จะพัฒนาการไปสู่ประสิทธิภาพของปฏิบัติของเขาในการมองย้อนกลับไปสู่ความกระจ่างแจ้งของจิต และเพราะความพยายามในการมองย้อนกลับสู่จิตอันกระจ่างแจ้งเขาจึงเข้าถึงเนื้อแท้ของจิตซึ่งปราศจากความคิด (Jinul, 1983c, pp. 333-334)

จากการพิจารณาจะเห็นได้ว่าในทัศนะของโโบโจ จินูล “การตื่นรู้อย่างฉับพลัน” ถูกอธิบายภายใต้หลักการพื้นฐานที่สำคัญสองประการกล่าวคือ ประการที่หนึ่ง การให้ความข้อเขียนทางศาสนาหรือตำราทางศาสนาในฐานะที่เป็นคำสอนแท้จริงซึ่งถูกอธิบายผ่านทางภาษาหรืออักษร (Genuine teaching in word) และประการที่สองคือการนำความเข้าใจที่เกิดขึ้นจากการศึกษาดังกล่าวมาเป็นพื้นฐานในการสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติในฐานะที่เป็นกระบวนการใน “การย้อนกลับกระจ่างแจ้ง” หรือการให้ความสนใจแก่ธรรมชาติเดิมแท้ของตนเอง ซึ่งเป็นความจริงแท้พื้นฐานของชีวิต เพื่อ “ตระหนักรู้ในความหมายที่แท้จริงของตัวเองตน” (Trace Back and Inward Illumination) ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นได้ว่า ถึงแม้โโบโจ จินูล จะมุ่งให้ความประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลัน ซึ่งเป็นพื้นฐานความคิดหลักของพระพุทธศาสนานิกายเซ็น แต่ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ดังกล่าวนั้นจะต้องวางอยู่บนพื้นฐานจากการเข้าใจคำสอนที่ถูกต้องของพระพุทธศาสนาแต่เพียงเท่านั้น แนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันของ โโบโจ จินูล ในลักษณะดังกล่าวถูกอธิบายได้ในฐานะที่เป็น “ประสบการณ์แห่งตื่นรู้ด้วยการกระจ่างแจ้งภายในซึ่งมีพื้นฐานอยู่บนคำสอนที่แท้จริง(อันปรากฏอยู่) ในรูปแบบอักษร” (The experience of awakening by act of inward illumination base on genuine teaching in word)

Intellectual knowledge of Sutra

+

Inward Illumination of Zen

Sudden Awakening

แผนภาพที่ 1 ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ด้วยการกระจำง้างภายในซึ่งวางอยู่บน
คำสอนที่แท้จริง

หากวิเคราะห์ตามที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าประสบการณ์แห่งการตื่นรู้
อย่างฉับพลันในทัศนะของโโบโจ จินูล ดังกล่าวมีความแตกต่างไปจากจารีตทาง
ความคิดของพระพุทธศาสนานิกายเซ็นในคาบสมุทรเกาหลีในสองประการที่สำคัญ
กล่าวคือ ประการที่หนึ่งแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันของโโบโจ จินูล คือ
การแสดงให้เห็นถึงทัศนะทางปรัชญาที่ “เป็นมิตร” และ “ผ่อนคลาย” ต่อการให้
ความสำคัญแก่ “หลักการคำสอน” หรือ “ข้อเขียนทางศาสนา” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
พระสูตรที่สำคัญของพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะ กล่าวคือ “อวตัมสกะสูตร”
ซึ่งถือว่าเป็นแนวคิดที่แตกต่างเป็นอย่างมากไปจากจารีตของพระพุทธศาสนานิกาย
เซ็นกระแสหลักในยุคสมัยดังกล่าวที่มีท่าทีในการปฏิเสธความสำคัญของคัมภีร์และ
ข้อเขียนทางศาสนา ในฐานะที่เป็นเพียงเครื่องมือที่ก่อให้เกิดเพียงแค่ “ความเข้าใจ
ในเชิงสติปัญญา” (Intellectual Understanding) มิใช่ “การเข้าถึง”
(Realization) ความจริงแห่งพุทธธรรมซึ่งต้องปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็นประสบการณ์
ของมนุษย์ ในแง่นี้การท้าทายกรอบจารีตทางความคิดดังกล่าวนั้นโดยแท้จริง
ความพยายามของโโบโจ จินูล ในการเชื้อเชิญให้ “เหล่าผู้ปฏิบัติ” ในนิกายเซ็น
ได้ลุกคิดและพิจารณาถึงความสำคัญและคุณค่าของ*ความเข้าใจในเชิงสติปัญญา*
ที่ถึงแม้ ที่จะมิได้เป็นเป้าหมายที่สำคัญของการปฏิบัติธรรมในทัศนะของนิกาย
เซ็น แต่ความเข้าใจดังกล่าวคือจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการปฏิบัติที่แท้จริงในทัศนะ
ของโโบโจ จินูล

ประการที่สอง แนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันของโบโจ จินุค ในลักษณะดังกล่าวยังเป็นการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของกระบวนการย้อนกลับไปสู่ความกระจ่างแจ้งของจิต (Kr. 회광반조 : Hoewgang Pango) อันเป็นข้อเรียกร้องที่สำคัญของพระพุทธศาสนานิกายเซ็นที่มุ่งให้มนุษย์ตระหนักได้ถึง “ตัวตนที่แท้จริง” หรือธรรมชาติเดิมแท้ในฐานะที่เป็นเพียงกระแสแห่งการรับรู้ หรือกระแสสำนึกอันบริสุทธิ์ที่ดำรงอยู่ก่อนการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ ในแง่นี้ กิจกรรมทางศาสนาหรือหลักการปฏิบัติทางศาสนาของนิกายเซ็น จึงมิใช่เป็นไปเพื่อการแสวงหา “ที่พึ่งอื่น” หรือ “พลังอื่น” หรือ “มรรควิถีอื่น” ที่ดำรงอยู่นอกพ้นไปจากชีวิตของมนุษย์เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย “ในโลกหน้า” หากแต่เป็นเพียง “กระบวนการ” ในการ “เปิดเผย” ความหมายที่แท้จริงของตัวตนให้ปรากฏขึ้นอย่างเด่นชัดในประสบการณ์ของมนุษย์ปุถุชน ซึ่งเกิดขึ้นใน “โลกนี้” หรือใน “ชีวิตนี้” นอกจากนั้น กระบวนการในการไตร่ตรองย้อนกลับที่มนุษย์มีต่อความหมายที่แท้จริงของชีวิต หรือ “ธรรมชาติเดิมแท้” มิได้มีความหมายถึงการแสวงหา “รากฐานทางอภิปรัชญา” ในลักษณะที่เป็นสิ่งซึ่งดำรงอยู่เป็น “ฐานรองรับ” การเกิดขึ้นของประสบการณ์แห่งการรับรู้ดังกล่าว “การถอยกลับ” (trace back) ดังกล่าวจึงมิได้เป็นการถอยกลับไปสู่รากฐานที่ “จริงกว่า” หรือ “เที่ยงแท้กว่า” ซึ่งดำรงอยู่ “นอกพ้น” ออกไปจากการคิดในเชิงแยกแยะอันเป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์ หากแต่เป็นกระบวนการในการไตร่ตรองครุ่นคิดที่มนุษย์มีต่อประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของตนเอง ซึ่งเต็มเปี่ยมไปด้วยการคิดแยกแยะแบ่งแยก “การถอยกลับ” จึงมิใช่การย้อนกลับในเชิงเวลา หากแต่เป็นการ “ย้อนคิดไตร่ตรอง”

ถึงความหมายที่แท้จริงของประสบการณ์แห่งการแยกแยะ เพื่อให้เข้าใจประสบการณ์เหล่านั้น “ในแบบที่มันเป็น” เพื่อให้มนุษย์ได้ตระหนักถึง “ธรรมชาติอันแท้จริงของประสบการณ์ในการรับรู้ของมนุษย์” (True Nature of Human Experience) หรือ “เนื้อแท้ของประสบการณ์” ซึ่งเป็นเพียงกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ (Ch.知: Zhi, Kr. 己: Ji) อันเป็น “ประสบการณ์เดิมแท้” ที่ดำรงอยู่

ก่อนการเกิดขึ้นของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์เหล่านั้นเอง

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากเนื้อหาดังกล่าวข้างต้นจะพบว่า ในขณะที่แนวคิดเรื่องการย้อนกลับกระจำงแจ้งดูเหมือนจะเป็นทัศนะทางปรัชญาของ โปโล จินูล ที่สามารถถูกอธิบายได้โดยสอดคล้องไปกับพื้นฐานทางความคิดของ พระพุทธศาสนานิกายเซ็นโดยทั่วไป หากแต่ทัศนะเรื่องการมุ่งให้ความสำคัญแก่ข้อเขียน หรือคัมภีร์ทางศาสนา ดูเหมือนจะเป็นข้อปัญหาที่สำคัญในฐานะที่เป็น คำสอนที่ไม่สอดคล้องไปกับทัศนะพื้นฐานทางปรัชญาของนิกายเซ็นในภาพรวม การทำทนายจารีตทางความคิดในการให้ความสำคัญแก่ข้อเขียนทางศาสนา ดังกล่าว คือการตอบสนองต่อโจทย์ทางปรัชญาของ โปโล จินูล ในการมุ่งให้ความสำคัญแก่ การแสวงหา “วิถีปฏิบัติ” ที่สามารถตอบสนองต่อเงื่อนไขในชีวิตของมนุษย์ปุถุชน ที่ยังคงวนเวียนอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ การอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความสำคัญ ของคัมภีร์หรือข้อเขียนทางศาสนากับโจทย์ทางปรัชญาในลักษณะดังกล่าว นั้น จะปรากฏขึ้นได้ภายใต้การวิเคราะห์แนวคิดเรื่อง “ความเป็นจริงของชีวิต” หรือ “ตัวตนในโลกเชิงประจักษ์ของมนุษย์” กล่าวคือการวิเคราะห์เงื่อนไขแห่งการดำรง อยู่ของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์ ในทัศนะของ โปโล จินูล

3. “ความเป็นจริงของชีวิต”: ความจริงในเชิงการดำรงอยู่ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์

ด้วยทัศนะทางปรัชญาในการให้ความสำคัญมนุษย์ปุถุชนที่ยังคงดำรงชีวิต อยู่ในโลกเชิงประจักษ์เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าในทัศนะของโปโล จินูล “ความเป็นจริงในเชิง การดำรงอยู่” (Existential Reality) ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์จึงเป็น ประเด็นที่มีความสำคัญต่อการเข้าใจแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลัน ท่าทีทาง ปรัชญาดังกล่าวอาจจะสะท้อนให้เห็นถึงข้อ “ชี้ชวน” ที่สำคัญของ โปโล จินูล ที่ให้มนุษย์ย้อนกลับสู่การเผชิญหน้ากับ “ตนเอง” เพื่อตระหนักได้ว่า ถึงแม้พุทธธรรม คำสอนจะกล่าวว่ธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์นั้นบริสุทธิ์ ปราศจากซึ่งกระบวนการ คิดแยกแยะแบ่งแยก (discriminative thought) หากแต่ในความเป็นจริง ทัศนะ

ในเชิงแยกแยะแบ่งแยก อันมิได้สะท้อนตรงสู่ความหมายที่แท้จริงของโลกและสรรพสิ่งกลับยังคงดำรงอยู่อย่างเต็มเปี่ยมในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ ด้วยเหตุนี้ ถึงแม้ทัศนคติทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายเซ็นจะพยายามชี้ให้เห็นว่าการเชื่อมั่นว่าพุทธะคือเนื้อแท้ของมนุษย์ แต่ในขณะเดียวกัน โบโจ จินูล กลับชี้ให้เห็นว่า การเชื่อมั่นอย่างสนิทใจในตัวตนที่เต็มเปี่ยมไปด้วยการคิดแยกแยะจนนำไปสู่การปราศจากความตระหนักรู้ในธรรมชาติเดิมแท้ของตนเองก็คือสิ่งสำคัญที่ขวางกั้นความเชื่อมั่นในความเป็นหนึ่งเดียวกันกับพุทธะมิให้ปรากฏขึ้นอย่างสมบูรณ์

การที่ผู้วิจัยได้อธิบายท่าทีทางปรัชญาของโบโจ จินูล ในการย้อนกลับเข้าสู่การเผชิญหน้ากับความเป็นจริงของชีวิต ด้วยความหมายเรื่องการ “ชี้ชวน” นั้นเป็น ความตั้งใจในการสะท้อนให้เห็นว่าในทัศนะของโบโจ จินูล มนุษย์ปุถุชนนั้นต่างถูกผูกมัดอยู่ภายใต้ข้อปัญหาที่สำคัญสองประการ กล่าวคือประการคือหนึ่ง กระบวนการในการรับรู้และการเข้าใจโลกซึ่งวางอยู่บนกระบวนการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั่นเองคือการรับรู้โลกในแบบที่ไม่สะท้อนกับความเป็นจริงของโลกและสรรพสิ่ง “ในแบบที่มันเป็น” และประการที่สอง การยึดมั่นหรือการเชื่อมั่นอย่างสนิทใจว่ากระบวนการรับรู้และเข้าใจโลกในลักษณะเช่นนั้นเป็นธรรมชาติแห่งเดิมของตน ในแง่นี้ความผิดพลาดในประการแรกนั้นพิจารณาได้ว่าเป็น “ความบิดเบี้ยวในเชิงญาณทัศน์” (Epistemic Distortion) กล่าวคือการรับรู้และการเข้าใจอันผิดพลาดซึ่งเป็นทัศนคติที่ไม่สะท้อนต่อความจริงของสรรพสิ่ง ในขณะที่ความผิดพลาดในประการที่สองพิจารณาได้ว่า เป็น “ความบิดเบี้ยวในเชิงวิมุติวิทยา” (Soteriological Distortion) หรือการเชื่อมั่นอย่างสนิทใจว่าตนเองนั้นเป็นเพียงปุถุชนธรรมดา ซึ่ง โบโจ จินูล มองว่าความบิดเบี้ยวดังกล่าวคือจุดเริ่มต้นแห่งปัญหาของมนุษย์ปุถุชน ซึ่งเข้าใจว่า การแสวงหามรรควิถีสันติสุขและความพยายามในการเข้าถึงธรรมอันสมบูรณ์ นั้นเป็นสิ่งที่ไกลพ้นออกจากความสามารถของมนุษย์ธรรมดาที่จะทำให้ปรากฏขึ้นได้จริง หรือหากจะสามารถปรากฏขึ้นได้จริงก็มีใช้ด้วยพลังของมนุษย์ (Self Power) หากแต่เป็นเพราะ

พลังหรือความเมตตาจากเหล่าผู้ประเสริฐทั้งหลาย (Other Power) แต่เพียงเท่านั้น
ข้อท้วงติงดังกล่าวของ โบโจ จินูล ที่มีต่อปัญหาของมนุษย์ปุถุชนปรากฏอยู่ในบท
นิพนธ์เรื่อง “*Straight Talk on True Mind*” โดยมีเนื้อหาที่สำคัญว่า

จิตเดิมแท้นั้นโดยเนื้อแท้แรกเริ่มนั้นเป็นสิ่งเดียวกันทั้งใน
ผู้ประเสริฐและปุถุชน แต่ด้วยเหตุเพราะปุถุชนยืนยงในความ
จริงของสิ่งทั้งหลายด้วยจิตที่ผิดพลาดเขาจึงสูญเสียธรรมชาติ
อันบริสุทธิ์และได้ห่างเหินไปจากมันตั้งนั้นจิตเดิมแท้จึงไม่
สามารถปรากฏขึ้นได้เปรียบราวกับเงาของต้นไม้ในความมืด
หรือธารน้ำที่ไหลรินอยู่ใต้ดินซึ่งเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่หากแต่
ไม่ได้ถูกรับรู้เลย ดังเช่นที่พระสูตรได้กล่าววาทานผู้ประเสริฐ
ทั้งหลาย อุปมาดั่งแก้วมณีอันบริสุทธิ์ได้เปล่งแสงออกมา
เป็นทำสีสนสอดคล้องไปกับทิศทางต่างที่มันได้ส่องแสงไป
ปุถุชนต่างหลงคิดอย่างผิดพลาดว่าแก้วมณีนั้นมีสีต่างๆ
เช่นนั้นจริงๆ ทานผู้ประเสริฐทั้งหลายสิ่งนี้เองก็เปรียบเหมือน
ธรรมชาติแห่งความบริสุทธิ์ของการตรัสรู้อันสมบูรณ์ได้
ปรากฏอยู่ในร่างกายและจิตใจและได้ปรับเปลี่ยนผันแปร
ไปตามเป้าหมายที่แตกต่างไป

หากแต่ผู้โง่เขลาต่างกล่าวว่าธรรมชาติเดิมแท้อัน
บริสุทธิ์ของการตรัสรู้ นั้นแท้จริงแล้วครอบครองไว้ด้วย
คุณลักษณะต่าง ๆ ของร่างกายและจิตเมื่อปุถุชนนั้นมีดมัว
เขาได้ทักท้วงเอาว่าองค์ประกอบทั้งสี่ประการนั้นคือร่างกาย
ของเขาและการคิดอันผิดพลาดนั้นคือจิตของเขา เขา ไม่ได้
ทราบเลยว่าธรรมชาติของเขานั้นคือกายแห่งธรรม เขาไม่ได้
ทราบว่าธรรมชาติแห่งการรับรู้ นั้นคือพุทธะที่แท้ เขาแสวงหา
พุทธะจากภายนอกจิตของเขาในขณะที่เขาได้เดินทางไปอย่าง
ไร้จุดหมาย (Jinul, 1983e, p. 168)

ในทัศนะของนักวิชาการสายพุทธปรัชญาเซ็นเกาหลิเช่น Hee Sung Keel มองว่าการใช้บทอุปมาเรื่องแก้วมณีที่ปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์ดังกล่าวของ โบโจ จินูล เพื่ออธิบายถึงประเด็นเรื่องอุปสรรคหรือปัญหาของการตื่นรู้ อย่างฉับพลันของมนุษย์ปุถุชน โดยอธิบายว่า

บทอุปมาดังกล่าวนั้นสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาหลักที่สำคัญของความผิดพลาดดังกล่าวคือ ความเข้าใจที่ผิดพลาดต่อธรรมชาติของ “การแวววาวสะท้อนแสง” หรือ “หน้าที่ของจิตเดิมแท้” กล่าวคือปุถุชนนั้นต่างคิดว่าตัวแก้วมณีนั้นมีสี ทั้งห้าสีนั้นจริง ๆ และก็มีเชื่อผู้ที่มาชี้ให้เห็นว่าโดยแท้จริงหรือโดยเนื้อแท้แล้วแก้วมณีนั้นปราศจากสีสันใด ๆ และเป็นเพียงความสะอาดบริสุทธิ์ (Hee, 2012, p. 96)

หากเริ่มต้นจากการพิจารณาการอธิบายของ Keel ดังกล่าวจะเห็นว่าในบทนิพนธ์ดังกล่าว โบโจ จินูล ได้ใช้บทอุปมาเรื่องแก้วมณีในการชี้ให้เห็นถึง “ความสัมพันธ์” ระหว่าง “ความแวววาว” (brightness) อันเป็นคุณสมบัติเดิมแท้หรือเป็นธรรมชาติเดิมแท้ของแก้วมณีกับ “แสงสีสันต่าง ๆ” ที่สะท้อนออกมาจากแก้วมณีเหล่านั้น (reflected color) อันเป็นสิ่งที่ปรากฏขึ้นภายใต้การถูกระทบโดยเงื่อนไขหรือ “ปัจจัยต่าง ๆ” เช่น เมื่อดวงไฟสีแดงได้สาดส่องไปยังแก้วมณีแก้วมณีเหล่านั้นจึงเปล่งแสงและสะท้อนออกมาเป็นสีแดงและดู “ราวกับว่า” แก้วมณีเหล่านั้น “เป็น” แก้วมณีสีแดง (A red diamond) ทั้งที่โดยความจริงแก้วมณีเหล่านั้นมีเพียงความแวววาวและ “ปราศจากสีสัน” (A colorless diamond) สีต่างๆที่ปรากฏขึ้นจึงเปรียบได้กับ “การแสดงตัว” ของคุณสมบัติแห่งความแวววาวภายใต้เงื่อนไขและปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบกับแก้วมณีแต่เพียงเท่านั้นเอง

หากวิเคราะห์ขยายความบทอุปมาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าประเด็นที่สำคัญของบทอุปมาดังกล่าวนี้คือการชี้ให้เห็นว่า แสงสีต่างๆ (A reflected colors) ที่ปรากฏออกมาจากแก้วมณีนั้นเป็นเพียงแสงสะท้อนหรือแสงที่ปรากฏขึ้นเมื่อ

แก้วมณีนั่นตกอยู่ในสภาวะที่แตกต่างกันไป สีสันต่างๆ เหล่านั้นไม่ว่าจะปรากฏออกมามายมายเท่าไรก็ได้เป็นการยืนยันได้ว่าตัวแก้วมณีจะมีสีนั้นจริงๆ เช่น เมื่อ “ไฟสีแดง” สาดส่องไปที่ “แก้วมณี” แก้วมณีนั่นก็สะท้อน “แสงสีแดงออก” ออกมา และถึงแม้แก้วมณีนั่นจะดู “ราวกับว่า” เป็นแก้วมณีสีแดง แต่ในความเป็นจริงสีแดงที่ปรากฏขึ้นนั้นเป็นเพียงแสงสะท้อนที่เกิดขึ้นจากคุณสมบัติของความแวววาวของแก้วมณีแต่เพียงเท่านั้น ตัวแก้วมณียังคงไร้ซึ่งสีสันขาวสะอาดบริสุทธิ์ เช่นเดิม การวิเคราะห์ขยายบทอุปมาดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นถึงท่าทีทางปรัชญาของ โบโจ จินูล ในสองประการที่สำคัญคือหนึ่ง การพยายามอธิบายสภาวะหรือสถานะของแสงสีต่าง ๆ ที่สะท้อนออกมาจากแก้วมณีว่าเป็นเพียงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเพราะคุณสมบัติแห่งความแวววาวของมณีแต่เพียงเท่านั้น แสงสีต่าง ๆ ไม่ใช่เนื้อแท้ของแก้วมณี และสองเมื่อมนุษย์ปุถุชนเห็นสีต่างๆ ที่สะท้อนออกมาต่างก็เชื่อว่าตัวแก้วมณี “เป็น” สีนั้นจริง ๆ โดยมีได้เข้าใจว่าสีนั้นเป็นแค่แสงที่สะท้อนออกมา แคนั้นแก้วมณียังคงก็ยังคงบริสุทธิ์เช่นเดิม

ในแง่นี้คำอธิบายดังกล่าวนี้ถูกนำมาใช้เพื่อเทียบเคียงเข้ากับปัญหาของ มนุษย์ปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์ในประเด็นเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลัน ด้วยการอธิบายว่า แก้วมณีที่สะอาดใส่นั้นเปรียบได้กับจิตเดิมแท้อันเป็นเพียง *กระแสแห่งการรับรู้ที่บริสุทธิ์* (Awareness, Ch. 知: Zhi, Kr. 止: Ji) และสีสันต่างๆ ที่สะท้อนปรากฏขึ้นจากแก้วมณีนั่นเปรียบได้กับ *การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์* ของมนุษย์ (Discriminative Thinking, Ch. 念: nian, Kr. 界: nyom) ภายใต้การเปรียบเทียบดังกล่าว โบโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นว่า มนุษย์ปุถุชนโดยทั่วไปนั้นต่างมิได้เข้าใจสถานะที่แท้จริงของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ว่าเป็นเพียง “การแสดงตัว” (disclose) ของกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ อันเป็นคุณสมบัติแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ที่มีต่อโลกปรากฏการณ์แต่เพียงเท่านั้น (ไม่เข้าใจว่าแสงสีแดงเป็นเพียงแสงสะท้อนของแก้วมณีเท่านั้น) ในทางกลับกันมนุษย์ต่างเชื่อมั่นและยึดมั่นอย่างสนิทใจต่อกระบวนการในการรับรู้โลกในเชิงแยกแยะที่ “กำลังปรากฏขึ้น” อยู่ในขณะนั้นว่าเป็นธรรมชาติที่แท้จริงของตนอง (การเข้าใจว่าแก้วมณีนั่นมีสีแดงจริง ๆ)

ภายใต้การอธิบายความสัมพันธ์ดังกล่าว โบโจ จินูล จึงได้ชี้ให้เห็นว่า โดยแท้จริงแล้ว การตื่นรู้อย่างฉับพลัน จึงมิใช่การปฏิเสธชีวิตหรือตัวตนในโลกเชิง *ประจักษ์* ที่เต็มเปี่ยมไปด้วยการคิดแยกแยะเพื่อก้าวข้ามไปสู่ตัวตนที่แท้จริงอันเป็น อีกสภาวะหนึ่งซึ่งบริสุทธิ์หรือดีงามไปกว่าชีวิตดังกล่าว หากแต่คือการเข้าใจ “ความหมาย” ของตัวตนทั้งสองประการซึ่งดำรงอยู่ภายใต้ “ความสัมพันธ์” ระหว่าง ตัวตนทั้งสองประการนั้น กล่าวคือ การเข้าใจความหมายที่แท้จริงของกระบวนการ ในการรับรู้โลกอย่างผิดพลาดนั่นเองที่เป็นเงื่อนไขอันสำคัญในการนำไปสู่การตื่นรู้ สู่อุณหภูมิของ “ตัวตนที่แท้จริง” ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลัน ที่นั่นเองคือการเข้าใจ “ประสบการณ์ในเชิงแยกแยะ” ที่เกิดขึ้นในชีวิตของ มนุษย์กล่าวคือการเข้าใจว่าการคิดในเชิงแยกแยะเหล่านั้นโดยแท้จริงเป็นเพียง “ปรากฏการณ์” อันเป็นการแสดงตัวของคุณสมบัติแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ การตื่นรู้อย่างฉับพลันภายใต้ความหมายดังกล่าวจึงมิใช่การ “เพิ่มเติม” หรือการ “ชักออก” ซึ่งสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกไปจากชีวิตของมนุษย์ที่ยังคงดำเนินไปอย่างที่มีนเป็น แต่เป็นการยอมรับในความเป็นจริงของชีวิตที่กำลังเกิดขึ้นและดำรงอยู่ในแบบที่ มีนเป็นซึ่งเป็นมรรควิถีแห่งการเข้าถึงความหมายที่แท้จริงแห่งตัวตนของมนุษย์ ซึ่งเป็นธรรมชาติพื้นฐานของชีวิตมนุษย์นั่นเอง

4. “การเชื่อมั่นอย่างสนิทใจ” และ “ความศรัทธา”: ข้อตั้งแย้ง อันเข้มข้นและจุดเริ่มต้นแห่งการตื่นรู้อย่าง ฉับพลัน

ถึงแม้ว่าในทัศนะของโบโจ จินูล “ความเป็นจริงของชีวิต” หรือสภาวะ อันเต็มเปี่ยมไปด้วยการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งด้วยมุมมองในเชิงแยกแยะของ มนุษย์ปุถุชนนั้นจะเป็นมุมมองในเชิงญาณทัศน์ที่ไม่สะท้อนต่อความหมายที่แท้จริง ของโลกและสรรพสิ่งดังที่ได้กล่าวไปในเบื้องต้น แต่กระนั้นก็ตามปัญหาที่สืบเนื่อง มาจากมุมมองดังกล่าวในทัศนะของโบโจ จินูล คือ “การยอมรับ” หรือ “การเชื่อมั่น อย่างสนิทใจ” ที่ปุถุชนนั้นมีต่อประสบการณ์แห่งการรับรู้โลกในเชิงแยกแยะที่ “กำลังปรากฏอยู่” นี้ว่าเป็น “ธรรมชาติที่แท้จริง” ของตนนั่นเองที่เป็น “อุปสรรค”

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าการศึกษาแนวคิดทางปรัชญาของโบโจ จินูล ซึ่งมุ่งเน้นการให้ความสำคัญแก่ปุถุชนที่ดำรงชีวิตในโลกเชิงประจักษ์เป็นที่ตั้ง เราจึงอธิบายได้ว่า คำตอบแห่งบทวิสัยชาธรรมดังกล่าวปรากฏขึ้น “ภายใต้กรอบความเข้าใจของ ปุถุชน” ผู้ซึ่ง “ยังคง” มี “ดวงตาที่เป็นโรคร้าย” นั้นประเด็นที่สำคัญสองประเด็นจึงปรากฏ เด่นชัดขึ้นมากกล่าวคือ หนึ่ง ปุถุชนหรือคนที่ดวงตาเป็นโรคร้าย “มองเห็นว่ามีดอกไม้บนท้องฟ้า” และสอง เมื่อมีคนซึ่งดวงตาเป็นปกติได้บอกแก่เขาเหล่านั้นว่า “ไม่มีดอกไม้บนฟากฟ้า” ปุถุชนเหล่านั้นก็ จักไม่เชื่อคำพูดดังกล่าวและจะยังคงเชื่อมั่นอย่างสนิทใจว่า “ภาพดอกไม้บนฟากฟ้าที่ตนเห็น” นั้นเป็นของจริงเหตุเพราะว่าใน “ประสบการณ์ที่เขาได้รับจากการมองเห็นอยู่ในขณะนี้ของเขานั้นมันมี “ดอกไม้อันงดงาม” ซึ่ง ดำรงอยู่บนท้องฟ้าจริงๆ”

ภายใต้การวิเคราะห์บทอุปมาดังกล่าวจะเห็นว่า ถึงแม้ “การเห็นผิดหรือการเห็นดอกไม้อยู่บนฟากฟ้า” นั้นคือปัญหาที่สำคัญของปุถุชน กล่าวคือการยึดมั่นถือมั่นในประสบการณ์แห่งการแยกแยะที่เกิดขึ้นในชีวิต โดยมีได้ตระหนักถึงสภาวะธรรมอันแท้จริงของสรรพสิ่ง แต่ดูเหมือนว่า ใจความที่สำคัญของบทอุปมาดังกล่าวจะปรากฏอยู่ในข้อความที่ว่า “ถ้าบุคคลผู้ซึ่งดวงตาของเขานั้นปราศจากโรคร้ายได้กล่าวว่าบนฟากฟ้า นั้นไม่มีดอกไม้บุคคลผู้ซึ่งมีโรคร้ายที่ดวงตาก็ไม่เชื่อคำกล่าวเหล่านั้น” ในแง่นี้ ข้อความดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของมนุษย์ในสองประการที่สำคัญคือ หนึ่ง มนุษย์ปุถุชน นั้นได้ “ยอมรับ”, “ยืนยัน” และ “เชื่อมั่นอย่างสนิทใจ” ใน “การรับรู้ของเขาที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้” และสอง ต่อให้มีผู้ประเสริฐซึ่งดวงตาของเขานั้นสดใสบริสุทธิ์ปราศจากความมืดมนได้พยายามที่จะอธิบายโดย “ชี้ตรง” เข้าสู่ความหมายที่แท้จริงของสรรพสิ่งให้แก่ปุถุชน แต่ความพยายามเหล่านั้นก็ไม่มีประโยชน์อันใดในการทำให้ความจริงดังกล่าวนั้นปรากฏขึ้นได้ เนื่องด้วยเพราะ “ความเชื่อมั่นอย่างสนิทใจ” ที่มีต่อประสบการณ์แห่งการรับรู้ที่ดำรงอยู่จริงในปัจจุบันขณะของปุถุชนเหล่านั้น

จากบทอุปมาเรื่องดวงตาที่เป็นโรคร้ายดังกล่าวจะเห็นว่า ในทัศนะของโบโจ จินูล ปัญหาเรื่องความเชื่อมั่นอย่างสนิทใจที่มนุษย์มีต่อทัศนในเชิงแยกแยะ

ที่ “กำลังเกิดขึ้น” ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของตนเอง นั้นเองคือปัญหาที่สำคัญประการแรกที่พระพุทธศาสนาคควรให้ความสนใจและแสวงหาหนทางในการแก้ไขอย่างเร่งด่วนที่สุด ในแง่นี้หากเข้าใจว่าพุทธธรรมคำสอนนั้นจะมีประโยชน์ในเชิงประจักษ์กล่าวคือการมีประโยชน์ต่อ “มนุษย์ทุกคน” ซึ่งดำรงอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริงแล้ว การโต้แย้งเรื่องความถูกต้องอันเป็นที่สุดของมรรควิธีที่ต่างกันของพระพุทธศาสนานิกายต่างๆ นั้นมีความสำคัญเป็นรองต่อประเด็นเรื่องการแสวงหา “วิธี” ที่ทำให้วิถีทางเหล่านั้นสามารถปรากฏขึ้นได้จริงภายในชีวิตของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์

เงื่อนไขดังในการแสวงหา “วิธี” ในการทำให้มรรควิธีดังกล่าวนั้นสามารถปรากฏขึ้นได้อย่างจริงจังในชีวิตมนุษย์ดังกล่าวนี้เองได้กลายมาเป็นที่มาของข้อเสนอทางปรัชญาในการขับเคลื่อนความสำคัญของการศึกษาคัมภีร์หรือข้อเขียนทางศาสนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้แนวคิดเรื่อง “*ความศรัทธา*” ซึ่งเป็นคำสอนของพระพุทธศาสนานิกายอวมสกะอันปรากฏอยู่ในอวมสกะสูตร อันเป็นทำทหายจารีตทางขนบความคิดทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายเซ็นในช่วงเวลาดังกล่าวอย่างชัดเจน กล่าวคือ ในทัศนะของ โบโจ จินูล หลักการเรื่อง “*ความศรัทธา*” ดังกล่าวคือเครื่องมือขึ้นสำคัญที่สามารถใช้เพื่อจัดการกับปัญหาเรื่อง *ความเชื่อมั่นอย่างสนิทใจ* อันเป็นอุปสรรคขวางกั้นการบรรลุธรรมของมนุษย์ปุถุชนภายใต้ทัศนะดังกล่าวนี้ โบโจ จินูล จึงได้พยายามชี้ให้เห็นว่า ข้อคำสอนของพระพุทธศาสนาฝ่ายเน้นการศึกษาคัมภีร์ เช่น นิกายอวมสกะ นั้นมิได้เป็นทัศนะทางปรัชญาที่ขัดแย้งกับแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซ็น แต่ในทางกลับกันแนวคิดดังกล่าวกลับสามารถช่วยสนับสนุนและผลักดันหลักการเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซ็นได้อย่างมีนัยที่สำคัญ

ท่าทีในการให้ความข้อคำสอนเรื่อง “*ความศรัทธา*” ของนิกายอวมสกะดังกล่าวนี้ ปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง *Hwaomnon Choryo* หรือ *อรรถาธิบายขยายความอวมสกะสูตร* โดยมีในความสำคัญว่า

พระสุตรได้กล่าวไว้ว่า พระโพธิสัตว์ได้ตระหนักในสามสิ่งหนึ่งเขาได้ตระหนักว่าร่างกายและจิตของเขานั้นโดยแรกเริ่มมิได้แตกต่างไปจากธรรมชาติของฝูงงูไส้บริสุทธิ์โดยโดยปราศจากกิเลส สองเขาได้ตระหนักว่าธรรมชาติของการแยกแยะของจิตของเขานั้นโดยแรกเริ่มนั้นก็เป็ นอิสระจากความแตกต่างในเชิงทวิลักษณะทั้งปวง สิ่งนี้โดยตัวเองนั่นคือปัญญาญาณแห่งพุทธะผู้ประเสริฐ สามเขาได้ตระหนักว่าจิตแห่งการแบ่งแยกสิ่งทั้งหลายออกเป็นดีและชั่วนั้นโดยแท้จริงมิได้แตกต่างไปจากพระมัญชุศรีโพธิสัตว์

ในจุดเริ่มต้นของจิตแห่งศรัทธา เขาตระหนักได้ในสามประการนั้นดังนั้นก็ถูกเรียกว่าโพธิสัตว์ผู้เป็นใหญ่แห่งการตรัสรู้ธรรม (Enlightenment Head Bodhisattva) และได้กล่าวต่อไปว่าเหตุที่เป็นการยากแสนเข็ญสำหรับปุถุชนในการเดินทางเข้าสู่ขั้นแห่งความเชื่อทั้งสิบนั้นเป็นเพราะว่าปุถุชนนั้นได้ตระหนักว่าตัวเขาเองนั้นเป็นเพียงปุถุชนและเขาต้องรู้ว่า จะยอมรับว่าจิตของเขานั้นมิได้เป็นอื่นใดเลยเสียออกไปจากพุทธะอันประเสริฐ (Buswell 1983, p. 24)

ทัศนะทางปรัชญาในเรื่องความศรัทธาดังกล่าวได้รับการขยายความในบทนิพนธ์เรื่อง *Straight Talk on True Mind* โดย โปโจ จินูล ได้กล่าวว่า

สำนักฝ่ายการศึกษาคัมภีร์สอนให้มนุษย์มีความเชื่อและความศรัทธาในกฎแห่งเหตุและผล กล่าวคือบุคคลผู้ซึ่งปรารถนาด้วยความสุขสงบจะต้องเชื่อในเรื่องของการทำความดี ในฐานะที่เป็นเหตุเพื่อนำไปสู่อุบัติใหม่ในภพภูมิที่ดี ในขณะที่บุคคลผู้ปรารถนาในพุทธภูมินั้นจะมีความเชื่อความศรัทธาว่าในการปฏิบัติปารมิตาหกตลอดทั้งสามกัลป์ ในฐานะที่เป็นเหตุแห่งการได้รับซึ่งผลแห่งโพธิหรือนิพพานอันสมบูรณ์

แต่ความศรัทธาที่ถูกต้องในสำนักแห่งอาจารย์ของเรา นั้นแตกต่างออกไป มันมิได้เป็นการเชื่อมั่นหรือศรัทธาในเหตุ และผลอันสัมพันธ์กัน หากแต่เป็นความเชื่อหรือความศรัทธาว่า เนื้อแท้แห่งตนนั้นมีได้เป็นอื่นใดนอกไปจากพุทธะอันสมบูรณ์ ทุกคนนั้นต่างประกอบด้วยธรรมชาติเดิมแท้ นิพพานนั้นจึง ดำรงอยู่ในสรรพชีวิตอย่างสมบูรณ์ มิต้องไปแสวงหาจากที่อื่นใด (Jinul, 1983e, p. 162)

จากการศึกษาพบว่าในจารีตทางวิชาการที่ศึกษาแนวคิดทางปรัชญาของ คัมภีร์ อวตัมสกะสูตรมีทัศนะว่า การตีความหลักการเรื่อง “ศรัทธา” ในลักษณะ ดังกล่าวเป็นอิทธิพลความคิดของ *Li T’uang hsung* (635-730 A.D.) หนึ่งในนักคิด สำคัญที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดของนิกายอวตัมสกะในสมัยราชวงศ์ถัง แนวคิดที่สำคัญ ประการหนึ่งของ Li คือ การอธิบายขยายความอวตัมสกะสูตรโดยมุ่งให้นำหนัก และความสนใจในประเด็นซึ่งแตกต่างไปจากอรรถกถาจารย์ผู้มีชื่อเสียงและเป็น ที่ยอมรับในช่วงเวลานั้นเช่น Fa tsang (643-712 A.D.) อย่างชัดเจน กล่าวคือ ภายใต้อการศึกษานี้แนวคิดทางปรัชญาที่ปรากฏอยู่ในอวตัมสกะสูตรในประเด็นเรื่อง “ธรรมธาตุทั้งสี่ประการ” (The Four Dharmadhatus) ซึ่งถูกอธิบายด้วยแนวคิด เรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง “หลักการและปรากฏการณ์” (Li-Shi, Ch. 理事) อันเป็นวิธีที่พระพุทธศาสนาในดินแดนจีนใช้เพื่ออธิบายหลักการเรื่อง “ปฏิจางสมุ ปบาท” อันเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญของ พระพุทธศาสนาในการอธิบายสภาวะ แห่งการดำรงอยู่ของโลกและสรรพสิ่งด้วยอาศัยเหตุปัจจัยอื่นๆ

ในแง่นี้จารีตทางความคิดกระแสหลักของพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะ ต่างมุ่งให้ความสำคัญแก่ความสัมพันธ์ในคู่ที่สี่กล่าวคือ “การปราศจากความขวางกั้น ระหว่างปรากฏการณ์กับปรากฏการณ์” หรือ The realm of Non-obstruction of ‘Shi’ against ‘Shi’ (Ch. 事事無 法界) ซึ่งสะท้อนถึงแนวคิดที่ว่าปรากฏการณ์ ทั้งหลายเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันหรือแทรกซึมอยู่ในกันและกัน อย่างสมบูรณ์ การเกิดขึ้นของปรากฏการณ์หนึ่งย่อมสัมพันธ์กับการดำรงอยู่

ภาวิตยาพื้นฐานของโลกและสรรพสิ่งตามทัศนะของพระพุทธศาสนา หากแต่ในทัศนะ โบโจ จินูล และพระพุทธศาสนานิกายเซ็น ซึ่งมุ่งเน้นความสำคัญของการตื่นรู้สู่จิตเดิมแท้หรือธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์ที่มีได้แตกต่างจากพุทธะผู้ประเสริฐทั้งหลาย ย่อมเป็นเหตุผลที่สำคัญในการชี้ให้เห็นว่า คู่ความสัมพันธ์ในแบบที่สามนั้นกลับมีคุณค่าและมีความหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเชิงปฏิบัติต่อแนวคิดพื้นฐานของพระพุทธศาสนานิกายเซ็น คู่ความสัมพันธ์ที่สามดังกล่าวสามารถสะท้อนให้เห็นว่า ถึงแม้ปุถุชนจะมีลักษณะที่แตกต่างไปจากพุทธะผู้ประเสริฐ เช่นเป็นชีวิตที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักโลก โกรธหลง กิเลสตัณหา หรือยังคงเต็มเปี่ยมไปด้วยทัศนะในการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งในเชิงแยกแยะซึ่งทำให้มนุษย์ปุถุชนดูแตกต่างไปจากพุทธะผู้ประเสริฐ (เปรียบได้กับปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น) หากแต่โดยเนื้อแท้หรือธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์เหล่านั้นมิได้มีความแตกต่างไปจากพุทธะผู้ประเสริฐแต่ประการใด จิตเดิมแท้อันบริสุทธิ์จึงเป็น “เนื้อแท้” ของมนุษย์ปุถุชน แก่นแท้ของมนุษย์ทั้งหลายนั้นจึงมิได้มีความแตกต่างกัน ไม่ว่ามนุษย์จะมีคุณสมบัติหรือคุณลักษณะเช่นไรก็ตามแต่ธรรมชาติเดิมแท้หรือเนื้อแท้หรือจิตเดิมแท้ของมนุษย์นั้นก็ยังคงมิได้แปรผันเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะเช่นนั้น

ด้วยเหตุนี้โดยแท้จริงแล้วมนุษย์ปุถุชนและเหล่าพุทธะจึงไม่แตกต่างกัน (เปรียบได้กับปรากฏการณ์ในรูปแบบต่างๆ นั้นเป็นเพียงการแสดงตัวหรือเป็นเพียงภาพปรากฏของหลักการแต่เพียงเท่านั้น) ด้วยเหตุนี้การพิจารณาเทียบเคียงทัศนะทางปรัชญาของนิกายอวตัมสกะในเรื่องความสัมพันธ์ในคู่ที่สามดังกล่าวย่อมเห็นได้ชัดเจนว่า คำอธิบายเช่นนี้มีความสอดคล้องไปกับทัศนะทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายเซ็นอย่างชัดเจน การอธิบายความหมายของ “ศรัทธา” ในความหมายของ *Li T'uang hsung* จึงเป็นหลักการที่ตอบสนองต่อการอธิบายภาวิตยาพื้นฐานของมนุษย์หรือหลักการเรื่องจิตเดิมแท้ของพระพุทธศาสนานิกายเซ็น ด้วยเหตุนี้ โบโจ จินูล จึงชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่าง “ศรัทธาและการเข้าใจตนเอง” จึงกลายเป็นทัศนะทางปรัชญาที่สะท้อนความหมายระหว่างกันและกันได้อย่างสมบูรณ์

คำสอนเรื่อง “ศรัทธา” ในของพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะดังกล่าว นั้น โดยแท้จริงก็คือข้อคำสอนที่สะท้อนถึงพื้นฐานความคิดทางปรัชญาของนิกาย เช่นเรื่อง “ความเป็นเนื้อเดียวกับพุทธะ” ซึ่งเป็นการยืนยันในภววิทยาเดิมแท้ของ มนุษย์ หรือจิตเดิมแท้ในฐานะที่เป็น “ตัวตนที่แท้จริง” (True self) ของมนุษย์ บุคคลอันมิได้มีความแตกต่างไปจากพุทธะผู้ประเสริฐ “ความศรัทธา” ที่ปรากฏอยู่ใน อวตัมสกะสูตรดังกล่าว จึงเป็นเสมือนข้อคำสอนในเชิงหลักการที่กระตุ้นให้มนุษย์ ได้ “เริ่ม” ตระหนักได้ว่าสภาวะหรือตัวตนของมนุษย์ที่เต็มเปี่ยมไปด้วยการคิด แยกแยะในเชิงมโนทัศน์ทั้งหลายนั้น โดยแท้จริงหรือโดยเนื้อแท้แล้วก็ได้แตกต่าง ไปจากความเป็นพุทธะอันประเสริฐแต่ประการใด การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ ที่ปรากฏขึ้นอยู่ในขณะนี้ ต่างเป็นเพียง “ปรากฏการณ์” ที่เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไข และปัจจัยต่างๆ ซึ่งย่อมสามารถดับไปเมื่อเงื่อนไขและปัจจัยต่าง ๆ เหล่านั้นมี การเปลี่ยนแปลงหรือดับหายไป

ข้อคำสอนเรื่อง “ความศรัทธา” ในลักษณะดังกล่าวจึงมิได้มีความหมาย ถึงการวางใจหรือการหวังพึ่งพาพลังและอำนาจภายนอก (Other Power) ไม่ว่า จะเป็นทั้งสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือแม้กระทั่งพลังแห่งเหล่าโพธิสัตว์ทั้งหลาย หากแต่ความ ศรัทธาอันที่มีความหมายถึง “ความเป็นเนื้อเดียวกับพุทธะ” ดังกล่าวนี้อีกกลับกลายเป็นมรรควิถีที่สะท้อนถึงมโนทัศน์เรื่อง “ความเข้าใจตนเอง” (Self Understanding) กล่าวคือการเข้าใจความหมายที่แท้จริงของตัวตนที่ยังคงดำรงอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ หรือตัวตนที่เต็มเปี่ยมไปด้วยการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ ว่ามิได้มีความแตกต่าง ไปจากเหล่าพุทธะอันประเสริฐแต่ประการใด ด้วยเหตุนี้ “การเชื่อมั่นอย่างสนิทใจ” ที่มนุษย์มีต่อประสบการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้ว่าเป็น “เนื้อแท้” ของตน ซึ่งนำไปสู่การยอมรับหรือการยืนยันว่ามนุษย์นั้นเป็นเพียง “ปุถุชนธรรมดา” อันยาก พันต่อการบรรลุธรรมนั้น จึงถูกบรรเทาให้เบาบางลงด้วยทัศนะเรื่องการเข้าใจ ความหมายที่แท้จริงของตัวตนดังกล่าว “ศรัทธาที่แท้จริง” ในทัศนะของ โปโล จินูล จึงต้องเป็นเรื่องของความเข้าใจที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติเดิมแท้ของตน ศรัทธา ในความหมายที่เป็นการวางใจหรือการเชื่อมั่นในพลังอำนาจศักดิ์สิทธิ์จากภายนอก

จึงมิใช่ความหมายของ “ศรัทธาที่แท้จริง”

นอกจากนั้น นักวิชาการผู้ศึกษาแนวคิดทางปรัชญาของโบโจ จินูล เช่น Robert E Buswell ให้ความเห็นต่อประเด็นดังกล่าวว่า สาเหตุที่โบโจ จินูล เน้นความสำคัญของแนวคิดเรื่องศรัทธาภายใต้กรอบการตีความของ Li T’uang hsung ซึ่งแตกต่างไปจากแนวคิดของนักคิดกระแสหลักของนิกายอวตัมสกะ เช่น Fa tsang นั้นเป็นเพราะว่า การตีความแนวคิดดังกล่าวของ Li T’uang hsung นั้นมีนัยในเชิงสนับสนุนแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซ็น (Practical Implication) กล่าวคือการสนับสนุนแนวคิดเรื่องการตื่นรู้สู่ธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์ปุถุชน ในขณะที่การตีความของ Fa tsang ซึ่งเป็นคณาจารย์คนสำคัญ ซึ่งได้รับการยอมรับเป็นอย่างสูงของนิกายอวตัมสกะ กลับมุ่งให้ความสนใจแก่ การอธิบายสภาวะพื้นฐานของสรรพสิ่งในโลกเพื่อชี้ให้เห็นถึงสภาวะแห่งการปราศจากแก่นสารของสรรพสิ่ง (Metaphysical Implication) หรือคำสอนเรื่อง สุนทรียตา ในทัศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาท (Buswell 1983, pp. 52-53) ซึ่งดูเหมือนจะไม่สนับสนุนท่าทีในเชิงปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซ็นได้อย่างชัดเจน

ในแง่นี้ถึงแม้จะไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าแนวคิดเรื่อง “ศรัทธา” ดังกล่าวนั้นได้แฝงนัยในเชิงปฏิบัติที่สนับสนุนทัศนะทางปรัชญาของ โบโจ จินูล เช่นที่นักวิชาการได้วิเคราะห์มาในข้างต้น หากแต่การอธิบายความหมายของ “ความศรัทธา” ในลักษณะดังกล่าวข้างต้น ดูเหมือนจะยังไม่เพียงพอต่อการตอบสนองต่อปัญหาในเชิงปฏิบัติที่สำคัญอีกประการหนึ่งในทัศนะของ โบโจ จินูล กล่าวคือ หากพิจารณาว่าโจทย์ทางปรัชญาที่สำคัญของ โบโจ จินูล คือการให้ความสำคัญแก่มนุษย์ปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์ผู้ซึ่งยังคงมี “ความเชื่อมั่นอย่างสนิทใจ” ในประสบการณ์ในเชิงแยกแยะที่ “กำลังเกิดขึ้น” กับเขาในขณะนี้และมีอาจตระหนักรู้ถึง “เนื้อแท้” ของประสบการณ์เหล่านั้นว่าเป็นเพียงกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ สภาวะดังกล่าวย่อมชี้ให้เห็นว่า ในทัศนะของ โบโจ จินูล “ปัญหาในเชิงปฏิบัติ” ดังกล่าวนั้นจึงมิใช่ปัญหาเรื่องการปฏิบัติที่ผิดหรือถูกต้องแต่เพียงเท่านั้น สำหรับ

มนุษย์ปุถุชน ปัญหาเรื่อง “จุดเริ่มต้นของการปฏิบัติ” ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ภายในชีวิตของมนุษย์ปุถุชนที่ถูกเหนี่ยวรั้งไว้ด้วยความเชื่อมั่นอย่างสนิทใจเช่นนั้นเอง

บทบาทของ “ศรัทธา” ในปรัชญาของ โบโจ จินูล จึงดูเหมือนจะมีความหมายที่แตกต่างไปจากความเข้าใจของจารีตทางวิชาการดังกล่าวอย่างมีนัยที่สำคัญ กล่าวคือ “ศักยภาพในเชิงปฏิบัติ” ของแนวคิดเรื่อง “ศรัทธา” ในกรณีดังกล่าวถูกอธิบายในฐานะที่เป็น “ตัวช่วย” ในการผลักดันให้ “จุดเริ่มต้น” ของกระบวนการในการไตร่ตรองที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติพื้นฐานแห่งตัวตนนั้นไปเริ่มปรากฏขึ้นอย่างจริงจังภายในการดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ของมนุษย์ปุถุชนกล่าวคือ โบโจ จินูล ชี้ให้เห็นว่าถึงแม้พระพุทธศาสนาจะยอมรับว่ามนุษย์จะมีศักยภาพแฝงแห่งความเป็นพุทธะที่สมบูรณ์กล่าวคือการยืนยันใน “ตัวตนที่แท้จริง”, จิตเดิมแท้หรือธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์

หากแต่ “จุดเริ่มต้น” ของกระบวนการในการตื่นรู้สู่ธรรมชาติเดิมแท้ดังกล่าวนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างยากเย็นภายใต้เงื่อนไขและอุปสรรคของปุถุชน “ศักยภาพแฝงในเชิงปฏิบัติ” ของแนวคิดเรื่องกับ “ศรัทธา” จึงถูกอธิบายในฐานะที่เป็นในฐานะที่เป็น “ตัวช่วย” เพื่อ “ผลักดัน” ให้ปุถุชนเหล่านั้นสามารถที่จะ “เริ่มต้น” กระบวนการแห่งการครุ่นคิดและไตร่ตรองย้อนกลับ จนนำไปสู่การปรากฏขึ้นของประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ที่มนุษย์มีต่อความหมายที่แท้จริงของตัวตน “ตัวช่วย” ดังกล่าวจึงอุปมาเหมือนไม้ขีดไฟก้อนแรกที่จะถูกโยนลงไปใบกองน้ำมัน เพื่อให้เกิดเปลวไฟขึ้นและเปลวไฟเหล่านั้นจะวิ่งตรงไปสู่ถังน้ำมันจนเกิดการระเบิดขึ้น การให้ความสำคัญแก่ “ความศรัทธา” ในความหมายดังกล่าวนี้ ดูเหมือนจะเป็นความพยายามของ โบโจ จินูล ในการ “จจใจ” ก่อให้เกิดสิ่งที่ผู้วิจัยเรียกว่า “ความตึงแรงแ้งอันเข้มข้น” (Extreme Tension) ให้ปรากฏขึ้นภายในประสบการณ์แห่งการรับรู้ของมนุษย์ “ความตึงแรงแ้งอันเข้มข้น” ดังกล่าวเกิดขึ้นระหว่างการยืนยันในข้อคำสอนที่ปรากฏอยู่ในพระสูตรซึ่งกล่าวว่า “มนุษย์กับพุทธะนั้นไม่ต่างกัน” จิตเดิมแท้ของมนุษย์มีความบริสุทธิ์ไม่แตกต่างจากพุทธะผู้ประเสริฐทั้งหลาย (คำสอนเรื่องความศรัทธา) และการเชื่อมั่นอย่างสนิทใจว่า “ตนเองนั้นมีให้

พุทธะ” ทักษะทางปรัชญาดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่ในบทวิสัชนาธรรมในบทนิพนธ์เรื่อง “*Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note*” อันมีเนื้อความว่า

โอบโจ จินุล : พระโกนาคมนพุทธเจ้าได้ทรงกล่าวคาถาว่า

พระพุทธเจ้านั้นมิได้เปิดเผยพระวรกายของพระองค์ การรับรู้อันบริสุทธิ์นั้นคือพระพุทธเจ้า หากการรับรู้อันบริสุทธิ์นั้นได้ปรากฏขึ้น มันจักมิได้มีพระพุทธเจ้าที่แบ่งแยกออกไปจากมัน นี่คือสิ่งที่เรากำลังกล่าวถึงอยู่ในขณะนี้

ศิษย์ : สิ่งนี้อาจารย์เพิ่งกล่าวมานั้นคือจิตแห่งการรับรู้ นั่นคือ ธรรมชาติเดิมแห่งตถตา มันมิได้เป็นทั้งจิตสำนึกแห่งการแยกแยะซึ่งเกิดขึ้นโดยสัมพันธ์ไปกับเป้าหมายในโลกแห่งเงื่อนไขหรือมิใช่การตรัสรู้อันสมบูรณ์ ขณะนี้เรากำลังแสวงหาความรู้และความเป็นพุทธะในขณะที่อยู่ท่ามกลางการคิดแยกแยะซึ่งปรากฏขึ้นจากความรับรู้อันผิดพลาด แต่การกระทำเช่นนี้เปรียบได้กับความพยายามที่จะเปลี่ยนสภาพของเนื้อในอันมีสีดำของเมล็ดโพธิ์ไปสู่แก้วมณีที่วาวใส สิ่งนี้คือการความพยายามอันไร้ค่า หากเป็นเช่นนี้เมื่อใดเล่าที่เราจักได้เป็นหนึ่งในเดียวกับปัญญาญาณแห่งพุทธะอันสมบูรณ์ (Jinul, 1983c, pp. 312-313)

ในแง่ “*ความสงสัย*” ในความเป็นไปได้ของ “*การเปลี่ยนสภาพของเนื้อแท้*” อันเป็นสีดำของเมล็ดโพธิ์ให้เห็นแก้วมณีอันวาวใส” คือตัวอย่างที่สะท้อนถึงสถานะแห่ง “*ความตึงแย้งอันเข้มข้น*” ระหว่างความหมายของ “*ความศรัทธา*” ที่ในทัศนะของโอบโจ จินุล ในความหมายที่ว่า “*พุทธะและมนุษย์นั้นมิได้แตกต่างกัน*” และการเชื่อมั่นอย่างสนิทใจในประสบการณ์แห่งการรับรู้ที่ปรากฏขึ้นในชีวิตของมนุษย์ซึ่งทำให้ “*พุทธะกับมนุษย์นั้นแตกต่างกัน*” การกล่าวอ้างถึงข้อคำสอนของ

พระโกนาคมนพุทธเจ้านั้น จึงเป็นการกระตุ้นให้เกิดสภาวะแห่งความ “ย้อนแย้ง” หรือความ “ตึงแย้ง” ได้ปรากฏขึ้นภายในประสบการณ์แห่งการรับรู้ของศิษย์ ในแง่นี้อาจเข้าใจได้ว่า “ความตึงแย้งอันเข้มข้น” ในประสบการณ์ของมนุษย์ที่มีความหมายของตัวตนนั่นเองคือจุดตั้งต้นที่จะต้องถูกพัฒนาขึ้นจนนำไปสู่สภาวะแห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลัน และในทางกลับกันสภาวะแห่งการการตื่นรู้อย่างฉับพลันดังกล่าวนี้เองคือ ผลลัพธ์แห่งการจัดการกับความตึงแย้งอันเข้มข้นดังกล่าวภายใต้เงื่อนไขแห่งความเป็นปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์เพื่อให้มนุษย์ได้เผชิญหน้ากับ “ตัวตน” ภายใต้กระบวนการแห่งการเข้าใจ “ตนเอง”

ด้วยเหตุนี้การให้ความหมายมโนทัศน์เรื่อง “ศรัทธา” ของ โบโจ จินูล จึงมิได้เป็นเพียงการ “เทียบเคียง” ระหว่างข้อคำสอนของพระพุทธศาสนาทั้งสองฝ่ายเพื่อข้อสรุปแต่เพียงว่าคำสอนทั้งสองฝ่ายนั้นเป็นสิ่งเดียวกันแต่เพียงเท่านั้น หากแต่ โบโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นว่าแนวคิดเรื่องศรัทธาดังกล่าวนั้นมีประโยชน์ต่อแนวคิดเชิงการปฏิบัติอันเป็นหัวใจหลักของพระพุทธศาสนานิกายเซ็น เนื่องด้วยแนวคิดดังกล่าวนี้สามารถก่อให้เกิดสภาวะแห่ง “ความตึงแย้งอันเข้มข้น” และสภาวะแห่งความตึงแย้งดังกล่าวนี้เองที่เป็นการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการแห่ง “การย้อนกลับกระจำงแจ้ง” (Kr. 회광반조 : Hoewgang Pango) หรือกระบวนการในการทำให้ ความงุนงงสงสัยที่มีต่อสภาวะแห่งความตึงแย้งในประสบการณ์ของมนุษย์นั้นได้เกิดการ “ลุกโผล่แตกกระจาย” (Kr. 깨지다 : Kkaejida) ต่อความหมายที่แท้จริงของทั้ง “ตัวตนที่แท้จริง” และ “ตนเอง” ในฐานะที่ยังคงเป็นมนุษย์ปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์ อันสะท้อนถึงสภาวะแห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลันในทัศนะของ โบโจ จินูล ในแง่นี้ช่องว่างระหว่าง “ความตึงแย้งอันเข้มข้น” ในฐานะที่เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการในการแสวงหาความหมายที่แท้จริงของตัวตน และ “สภาวะแห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลัน” ในฐานะที่เป็นสภาวะแห่งการปรากฏขึ้นของตัวตนที่แท้จริงในโลกเชิงประจักษ์ นั้นจะต้องถูกเติมเต็มด้วยแนวคิดเรื่อง “การเพ่งพินิจในปริศนาธรรม” (Ganghwa Seon) ซึ่งเป็นทัศนะในเชิงปฏิบัติที่สำคัญของโบโจ จินูล

5. การเพ่งพินิจปริศนาธรรม : การลูกโผล่แตกกระจายและการตื่นรู้อย่างฉับพลัน

ในทัศนะของ โบโจ จินุส และพระพุทธรศาสนิกายเซ็น แนวคิดเรื่อง “การเพ่งพินิจปริศนาธรรม” นั้นโดยหลักการแล้วมีเป้าประสงค์ที่สำคัญในฐานะที่เป็นวิธีการในการทำให้ผู้ปฏิบัติสมาธิในแบบเซ็นนั้นสามารถหลุดพ้นออกจากกรอบการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ซึ่งวางอยู่บนมุมมองในเชิงทวิทัศน์ (Dualistic Perspective) กล่าวคือมุมมองในเชิงแบ่งแยก แยกแยะ ที่มนุษย์ใช้เป็นกรอบในการเข้าใจสภาวะของของสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกในฐานะที่เป็นสิ่งหรือสภาวะที่ดำรงอยู่โดยไม่เกี่ยวข้องสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกัน ซึ่งในทัศนะของพระพุทธรศาสนิกายเซ็นกรอบการเข้าใจโลกในลักษณะดังกล่าวนั้นไม่สะท้อนต่อ “ความหมายที่แท้จริง” ในเชิงภววิทยาของโลกและสรรพสิ่ง “ในแบบที่มันเป็น” ในฐานะที่เป็นการดำรงอยู่ที่สัมพันธ์สอดคล้องเชื่อมโยงระหว่างกันและกันอย่างเป็นพลวัต ปัจจัยกล่าวคือในทัศนะของพระพุทธรศาสนาและนิกายเซ็น “ความเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง” ย่อมจะเกิดขึ้นได้ก็แต่เพียงภายใต้ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับ “สรรพสิ่งอื่นๆ” เสมอ ด้วยเหตุนี้พระพุทธรศาสนิกายเซ็นจึงอธิบายว่าปรากฏการณ์ทั้งหลายที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่นั้นเป็นการสะท้อนถึงสภาวะแห่งความ “ว่าง” และ “ปราศจากแก่นสารสาระ” (non substantial)

ในแง่ “บทปริศนาธรรม” นั้นจึงถูกอธิบายด้วยภาษาหรือโครงสร้าง ความหมายที่สับสนไม่ถูกต้องตามหลักภาษาหรือโครงสร้างทางไวยากรณ์เช่น “การตอบ” คำถามของอาจารย์ที่ไม่ตรงกับ ความหมายของคำถามที่ศิษย์ได้กล่าวถาม เช่น เมื่อศิษย์ขอให้อาจารย์ตอบคำถามในเรื่องการปฏิบัติเซ็น อาจารย์ตอบว่า “เจ้ากินข้าวหรือยัง” หรือการอธิบายที่ในรูปแบบประโยคที่มีความขัดแย้งในทางตรรกะเช่น “จงแสดงใบหน้าที่แท้จริงของท่านก่อนท่านเกิด” (มีศยานิรติศยภูติ, 2546, p. 35) การใช้ภาษาที่บิดเบี้ยวหรือการตอบที่ไม่ตรงกับคำถามหรือการกล่าวประโยคที่ไม่ตรงกับสามัญสำนึกหรือความถูกต้องดังกล่าว นั้นโดยแท้จริงเป็นความ “จงใจ” ของอาจารย์เซ็นที่ก่อให้เกิด “ความสับสน

งงงวย”(Perplexity) อันสืบเนื่องมาจากการที่ศิษย์หรือผู้ปฏิบัติเหล่านั้นกำลังใช้กรอบการคิดในเชิงแยกแยะ “อันเป็นเหตุผลปกติ” ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ปุถุชนในชีวิตประจำวันมาเป็นพื้นฐานในการเข้าใจบทปริศนาธรรมเหล่านั้น ในแง่นี้เป้าหมายของการใช้เพ่งพินิจในปริศนาธรรมดังกล่าว นั้นจึงมิใช่อยู่ว่าความพยายามในการแสวงหาความหมาย “ในตัวปริศนาธรรม” หากแต่การเพ่งพินิจในปริศนาธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ถูกใช้เพื่อเป็นการชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดของกรอบการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ของมนุษย์และการทำลายกรอบเชิงวิหัตต์ดังกล่าวเพื่อให้สามารถเข้าถึงความจริงแท้ได้อย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมองว่าภายใต้การพิจารณาทัศนะทางปรัชญาของ โปโล จินูล ในประเด็นเรื่องการเพ่งพินิจปริศนาธรรมดังกล่าวพบว่าภายใต้โจทย์ทางปรัชญาในการให้ความมนุษย์ปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์ของ โปโล จินูล ดูเหมือนจะกลายเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้กระบวนการในการเพ่งพินิจปริศนาธรรมของ โปโล จินูล นั้นมีความแตกต่างออกไปจากแนวคิดของพระพุทธศาสนานิกายเซ็น กระแสหลักในคาบสมุทรเกาหลีอย่างมีนัยที่สำคัญ กล่าวคือในขณะที่การอธิบายเรื่อง “ความสับสนงงงวย” ดังที่กล่าวมาในช่วงต้นเกิดขึ้นจากการเพ่งพินิจในบทปริศนาธรรมหรือบทสนทนาที่มีรูปแบบและโครงสร้างทางภาษาที่ผิดแปลกไปจาก “สำนึก”อันเป็นสามัญของปุถุชนโดยทั่วไป(การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์) หากแต่ในทัศนะทางปรัชญาของ โปโล จินูล กลับชี้ให้เห็นว่า “ความสับสนงงงวย” ดังกล่าวนั้นปรากฏขึ้นโดยสืบเนื่องมาจากการเพ่งพินิจไตร่ตรองในข้อความทางศาสนาซึ่งยืนยันว่า “เราคือพุทธะ” (I am a Buddha) กล่าวคือคำสอนเรื่องความศรัทธาเช่นที่ได้วิเคราะห้ในหัวข้อที่ผ่านมา และในขณะเดียวกันมนุษย์ก็ได้เพ่งพินิจต่อกระบวนการในการรับรู้โลกอย่างแยกแยะที่ “กำล้ง”เกิดขึ้นและดำเนินไปอย่างต่อเนื่องในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นการยืนยันว่า “เราไม่มีพุทธะ” (I am not a Buddha) ในแง่นี้ความสับสนงงงวยที่เกิดขึ้นนี้จึงมิได้เกิดขึ้นจากตรรกะที่แปลกประหลาดของประโยคหรือวลี หรือบทสนทนาการระหว่างศิษย์กับอาจารย์ที่ไม่อาจสามารถเข้าใจได้ด้วยเหตุผล

ปกติธรรมดาของมนุษย์แต่เพียงเท่านั้น แต่ในกรณีนี้ โบโจ จินูล ชี้ให้เห็นว่า ความสับสนงงววย ดังกล่าวเกิดจากความตึงแย้งชั้นเข้มชั้นระหว่าง “ข้อเท็จจริง” หรือคำสอนในคัมภีร์ที่ว่าเราคือพุทธะกับ “ความเป็นจริง” ของชีวิตในเชิงประจักษ์ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้

ภายใต้กระบวนการดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า “ปริศนาธรรม” นั้นมิใช่เป็นเพียง ข้อคำสอนหรือ “ข้อเขียน” ในรูปประโยคหรือวลีที่มักถูกเข้าใจในทัศนะของนิกาย เช่นแต่เพียงเท่านั้น หากแต่ในทัศนะของ โบโจ จินูล “การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์” หรือ “ประสบการณ์ในเชิงแยกแยะของมนุษย์ปุถุชน” นั่นเองก็คือ “ปริศนาธรรม” ขึ้นสำคัญที่มนุษย์ควรให้ความสนใจ ด้วยเหตุนี้การเพ่งพินิจปริศนาธรรมนั้นโดยแท้จริงจึงมีความหมายถึงกระบวนการในการย้อนกลับเข้าสู่การเพ่งพินิจในประสบการณ์แห่งการแยกแยะของมนุษย์ หรือ “การย้อนกลับกระจำงแจ่งสู่ภายใน” และความหมายของ “ภายใน” ดังกล่าวนี้อีกมีใช้การแสวงหาแก่นสารในเชิงอภิปรัชญาในฐานะที่เป็นตัวตนหรือแก่นสารของมนุษย์ หากแต่การย้อนกลับกระจำงแจ่งดังกล่าวนี้คือการย้อนกลับในฐานะที่เป็น การเพ่งพินิจที่มนุษย์มีต่อประสบการณ์ในการรับรู้โลกและสรรพสิ่งของตน

ตัวอย่างของการใช้บทอุปมาเปรียบเทียบ (Analogy) ของ โบโจ จินูล นั้นเป็นหนึ่งในเหตุผลที่สนับสนุนให้เห็นถึงความหมายของหลักการเรื่องความจริงในเชิงการดำรงอยู่ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ และการเพ่งพินิจปริศนาธรรมของ โบโจ จินูล ที่ได้อภิปรายในข้างต้นได้อย่างชัดเจน ในบริบทนี้ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างบทปริศนาธรรมเรื่อง “การแสวงหาพุทธะ” ปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง “*Secrets on Cultivating the Mind*” ในการชี้ให้เห็นถึงแนวคิดดังกล่าว โดยบทปริศนาธรรมดังกล่าวได้บรรยายว่า

ปุจฉา : หากอาจารย์กล่าวว่าพุทธภูวณั้นดำรงอยู่ในร่างกายในขณะนี้ หากเมื่อมันอยู่ในร่างกายเมื่อนั้นมันจึงมิได้แยกออกไปจากพวกเรารู้ซึ่งเป็นปุถุชน ดังนั้นเหตุใดเราจึงไม่สามารถ

มองเห็นพุทธะภาวะของเราได้ในขณะนี้ โปรดอธิบายเพิ่มเติม เพื่อให้ศิษย์ได้กระจ่างรู้ในประเด็นนี้

จินุล : มันอยู่ในร่างกายเจ้าแต่เจ้ากลับไม่เห็นมันเอง! อะไรคือสิ่งนั้นซึ่งในสิบสองช่วงเวลาของวันนั้นหิวโหยและกระหาย หนาวเย็นและร้อนรุ่ม โกรธเคืองและปิติสุข ร่างกายแข็งกายภาพนั้นเกิดจากการประชุมรวมด้วยเงื่อนไขทั้งสี่ประการ กล่าวคือ ดิน น้ำ ไฟ และลม และด้วยความที่วัตถุนั้นเป็น สิ่งนิ่งเฉยไร้ซึ่งชีวิต ดังนั้นมันจะมองเห็น ได้ยิน รู้สึกและรับรู้ได้อย่างไรดังนั้นสิ่งซึ่งสามารถมองเห็น ได้ยิน รู้สึกและรับรู้ นั้นจะต้องเป็นพุทธะภาวะของเจ้าเอง (Jinul, 1983d, p. 141)

ประเด็นที่น่าสนใจภายใต้การวิเคราะห์คำตอบที่ โบโจ จินุล ได้มอบให้ ศิษย์ในบทปริศนาธรรมดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่าบทภายใต้บทปริศนาธรรมนั้น โบโจ จินุล มิได้มีความมุ่งหมายในการ “บรรยายคำตอบ” อย่างเป็นขั้นเป็นตอนให้แก่ ศิษย์หรือผู้ถาม กล่าวคือในทัศนะของผู้วิจัย บทปริศนาธรรมนั้นมิได้ถูกใช้เพื่อ เป็นการมุ่งแสวงหาคำตอบให้กับตัวบทปริศนาธรรมนั่นเอง หากแต่ตัวบทปริศนาธรรมคือเครื่องมือชั่วคราวที่ถูกใช้ขึ้นเพื่อ “กระแทก” กรอบการคิดแยกแยะในเชิง โนทัศน์ของมนุษย์ให้แตกกระจายออกเพื่อให้สามารถรับรู้และเข้าใจความเป็นจริง ของตัวตนและสรรพสิ่งได้อย่างที่มันเป็น ด้วยการวิเคราะห์เช่นนี้จึงเห็นว่า ในบท ปริศนาธรรมดังกล่าวข้างต้นนั้น ภายใต้บริบทของคำถามที่ศิษย์ได้เฝ้าถามแก่อาจารย์ เพื่อ “คาดหวัง” ที่จะได้รับคำตอบ แต่ในขณะเดียวกันนั้น โบโจ จินุล กลับแสดง ท่าทีในการจงใจที่จะ “ตอบ” ข้อปัญหาดังกล่าวด้วยการ “สร้างคำถาม” อีกชุดหนึ่ง และได้ “โยน” คำถามเหล่านั้นกลับไปให้ผู้ถาม ซึ่งการกระทำเช่นนี้เป็นไปเพื่อให้ ผู้ถามนั้นได้เริ่มต้นที่จะย้อนกลับไปสู่การไตร่ตรองใน “ความเข้าใจที่มีต่อประเด็น คำถามเหล่านั้นของตนเอง”

กล่าวในอีกภาษาหนึ่งคือ กระบวนการในการเพ่งพินิจไตรตรองดังกล่าว นั้นล้วนเป็นไปเพื่อชี้ให้เห็นว่าลึหรือประโยชน์ที่ถูกเอื้อนเอ่ยจากผู้ถามนั้นได้กลายเป็น “คำถาม” ขึ้นมาได้ก็เนื่องจากการมีกรอบความคิดในเชิงแยกแยะเป็นจุดตั้งต้น ในการเข้าใจสรรพสิ่งนั่นเอง กล่าวคือการตั้งคำถามของศิษย์ที่ว่า “เมื่อธรรมชาติ แห่งพุทธะนั้นอยู่ในร่างกายแล้ว ทำไมเราจึงไม่สามารถมองเห็นมันได้” การเอื้อนเอ่ย วลีดังกล่าวออกมาในฐานะที่เป็นข้อคำถามนั้นสะท้อนให้เห็นว่ากรอบความเข้าใจ ที่ศิษย์นั้นมีต่อโลกและสรรพสิ่งนั้นวางอยู่บนฐานความคิดในเชิงแยกแยะ กล่าวคือ การวางกรอบความเข้าใจที่ว่าพุทธภาวะคือ “เป้าหมาย” ของการรับรู้หรือการมองเห็นของฉันท (Buddha Nature as an Object of Perceive) กล่าวคือในทัศนะของ ปุถุชนการตั้งสมมุติฐานว่าพุทธภาวะนั้นดำรงอยู่ในชีวิตของตนหรือไม่ผ่านทางการพิสูจน์ด้วยการมองเห็นหรือการรับรู้ได้นั้นคือการสะท้อนวิธีการเข้าใจโลกและ สรรพสิ่งที่วางพื้นฐานอยู่บนมุมมองในเชิงทวิทัศน์ (Dualistic Perspective) ซึ่งมุมมองในลักษณะดังกล่าวนั้นหากพิจารณาถึงในระดับที่ลึกที่สุดก็อาจจะ ปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็นการแบ่งแยกระหว่าง “ผู้รู้และสิ่งที่ถูกรับรู้” (Subject-Object) ซึ่งดำรงอยู่อย่างแยกขาดจากกัน

ภายในสถานการณ์ดังกล่าว โบโจ จินูล ได้ “ตอบ” คำถามของศิษย์ด้วย การสร้างชุดของคำถามอีกประการหนึ่งซึ่งวางอยู่บนพื้นฐานความคิดในลักษณะ เดียวกันกล่าวคือวางอยู่บนพื้นฐานแนวคิดเรื่องการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์เพื่อที่จะ “โยน” กลับไปสู่การไตรตรองครุ่นคิดของศิษย์ กล่าวคือคำถามที่ว่า “ภาวะในเชิง นามธรรมเช่นความรู้สึกหรืออารมณ์ต่าง ๆ นั้นจะเกิดขึ้นซึ่งเราสามารถรับรู้และ สัมผัสได้ด้วยตัวเองอยู่ได้ในขณะนี้จะสามารถปรากฏอยู่ภายในร่างกายเชิงรูปธรรม นี้ได้เช่นไร” ในแง่นี้จะเห็นได้ว่าหากศิษย์นั้นยังคงใช้กรอบความคิดในเชิงแยกแยะ ระหว่าง “ผู้รู้และสิ่งที่ถูกรับรู้” (Subject-Object) ในการเข้าใจคำถามที่ถูก “โยนกลับ” มาดังกล่าวนี้คำถามเหล่านี้ก็จะยังไม่มีวันที่จะสามารถตอบได้และยังคงสร้างความสับสนและพันพัวผูกมัดมนุษย์เอาไว้เรื่อยไป และภายใต้ความสับสน งุนงงดังกล่าว โบโจ จินูล จึงได้ชี้ให้เห็นว่าการคิดแยกแยะดังกล่าวได้แตกกระจายลง

ภายใต้การกล่าวหาว่า “การมองเห็น การได้ยินหรือสภาวะอันเป็นนามธรรมต่างๆ ที่นั่นเองที่เป็นการเปิดเผยตัวของพุทธภาวะในโลกปรากฏการณ์”

ภายใต้บริบทดังกล่าวนี้ดูเหมือนว่า โบโจ จินูล จะได้ออบคำตอบให้แก่ศิษย์เพื่อให้ศิษย์ได้คลายความสงสัยในข้อคำถามดังกล่าวของตน ในแง่ของความเข้าใจที่ปรากฏขึ้นกับศิษย์ในบริบทดังกล่าวนี้กลับมิได้เป็นเพียงความเข้าใจ ที่มีต่อ “คำตอบ” ของ “คำถาม” ของตนที่มีต่ออาจารย์เท่านั้น หากแต่ความเข้าใจที่ปรากฏขึ้นในบริบทดังกล่าวนี้คือความเข้าใจที่ว่ารูปแบบหรือกรอบความคิดพื้นฐานที่ตนมีต่อโลกและสรรพสิ่งในเชิงแยกแยะอันเป็นที่มาของการตั้งคำถามในลักษณะดังกล่าวกับอาจารย์นั่นเองที่เป็น “ตัวปัญหาหรือตัวคำถามที่แท้จริง” ที่จะต้องถูกข้ามพ้นเพื่อที่จะทำให้ “คำถาม” ที่ตนเองมีต่ออาจารย์นั้นจะได้รับการตอบ “ด้วยความเข้าใจของตนเอง” ความเข้าใจที่ได้รับจึงมิใช่ความเข้าใจที่มีต่อ “คำถาม” ของปริศนาธรรม หากแต่เป็นความเข้าใจที่มีต่อปัญหาพื้นฐานของตัวตนในฐานะที่เป็น “ที่มา” หรือจุดตั้งต้นในการการตั้งข้อคำถามดังกล่าว กล่าวคือกระบวนการดังกล่าวคือการชี้ให้เห็นว่า “ตัวปัญหาที่แท้จริง” คือมุมมองในเชิงทวิทัศน์ที่มนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่ง และหลุดพ้นออกจากกรอบอ้างอิงในเชิงแยกแยะ นั่นเองคือการปรากฏขึ้นของ “ประสบการณ์แห่งการลุกโผล่แตกกระจาย” หรือ “ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลัน” นั่นเอง

ในแง่ประเด็นที่สำคัญอีกประการหนึ่งปรากฏขึ้นในบทนิพนธ์ดังกล่าวคือ การที่โบโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นว่า ถึงแม้การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์จะเป็นความบิดเบี้ยวในเชิงญาณทัศน์ (Epistemic distortion) ในฐานะที่เป็นการรับรู้ที่ไม่สะท้อนถึงความหมายที่แท้จริงของโลกและสรรพสิ่ง หากแต่การชี้ให้เห็นว่า “พุทธภาวะ” หรือธรรมชาติเดิมแท้นั้นได้ปรากฏอยู่ “ใน” ร่างกายของมนุษย์ซึ่ง “หิวโหยและกระหาย หนาวเย็นและร้อนรุ่ม โกรธเคืองและปิติสุข” นั่นคือบทสะท้อนที่สำคัญในการชี้ให้เห็นว่ามนุษย์ยังคง “แบ่งแยก” (separate) ระหว่าง “การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์” (discriminative thought) กับพุทธภาวะหรือจิตเดิมแท้ซึ่งเป็น “กระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์” (pure awareness) ออกจาก

กัน ทั้งที่โดยความเป็นจริงแล้วทั้งสองสภาวะนั้นเป็นสภาวะที่ “สัมพันธ์กัน” กล่าวคือการคิดแยกแยะคือการแสดงตัว (disclose) ของกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ที่ผันเปลี่ยนไปตามพลวัตปัจจัย และกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ก็คือเนื้อแท้ (essence) ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั่นเอง

ข้อคำตอบของ โบโจ จินูล ในกรณีดังกล่าวที่ว่า “สิ่งซึ่งสามารถมองเห็นได้ ยืน รู้สึกและรับรู้มันจะต้องเป็นพุทธภาวะของเจ้าเอง” นั้นจึงกลายเป็นจุดยืนทางปรัชญาที่สำคัญของ โบโจ จินูล ในการชี้ให้เห็นว่า ความเข้าใจในเชิง “แบ่งแยก” ดังกล่าวนั้นได้นำไปสู่รูปแบบของปฏิบัติในการ “ลบล้าง” หรือ “เชิดชู” กล่าวคือการ “ยอมรับ” หรือ “ปฏิเสธ” สิ่งใดสิ่งหนึ่งบนฐานคิดที่ว่าทั้งสองสิ่งนั้นเป็นสภาวะแห่งการดำรงอยู่ที่ “แยกขาดจากกัน” ในแง่นี้ทัศนะพื้นฐานทางปรัชญาของ โบโจ จินูล ที่เรียกร้องให้มนุษย์เข้าใจสภาวะทั้งหลาย “ในแบบที่มันเป็น” จึงยอมขยายความถึงการเข้าใจความหมายของจิตเดิมแท้และการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ภายใต้เงื่อนไขความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวด้วยเช่นกัน

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมานี้จึงชี้ให้เห็นว่าความหมายของ “การตื่นรู้อย่างฉับพลัน” ในทัศนะของ โบโจ จินูล จึงมิได้หมายถึงสภาวะแห่งการดับสิ้นซึ่งทัศนะในเชิงแยกแยะทั้งปวงอย่างฉับพลัน ในความหมายที่เป็นการบรรลุธรรมโดยสมบูรณ์ หากแต่ในทัศนะของ โบโจ จินูล การตื่นรู้อย่างฉับพลันคือสภาวะที่มนุษย์ได้หันกลับเข้าสู่การเผชิญหน้ากับ “ตัวตนที่แท้จริง” ซึ่งดำรงอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์กับ “ตัวตนในโลกเชิงประจักษ์” ในแง่นี้การเข้าถึงตัวตนที่แท้จริงนั้นจึงมิใช่การปฏิเสธตัวตนในโลกเชิงประจักษ์ในฐานะที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการเข้าถึงตัวตนที่แท้จริง แต่ในทางตรงกันข้าม และในทางกลับกันการ “ยอมรับ” การดำรงอยู่ของตัวตนในโลกเชิงประจักษ์และการตื่นรู้สู่ความหมายที่แท้จริงของ “ตัวตนในโลกเชิงประจักษ์” นั้นเองจึงกลายเป็นความหมายอันสำคัญในฐานะที่เป็นมรรควิถีในการเข้าถึง “ตัวตนที่แท้จริง” ในแง่นี้ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลันจึงเปรียบเสมือนการลูกโผล่ของดวงตาเพื่อที่จะได้ “มองหาเพื่อมองเห็น” ซึ่ง “ตัวตนและโลกปรากฏการณ์” ได้อย่างชัดเจน “ตามที่เป็น” ซึ่งมีใช้ “การมองเห็นเพื่อหลีกหนี”

จากโลกนี้ไปสู่การวางใจหรือการคาดหวังถึงโลกหน้าดังที่ถูกอธิบายเอาไว้อย่างงดงามในบทนิพนธ์เรื่อง *Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note* ว่า

แม้ว่าเมื่อหมองมัว จิตนั้นยังคงรับรู้ การรับรู้ นั้นโดยธรรมชาตินั้นปราศจากความหมองมัว แม้ว่า ความคิดแยกแยะจะเกิดขึ้น มันก็ยังคงรับรู้ การรับรู้ นั้นโดยธรรมชาติเป็นอิสระจากความคิดแบ่งแยกทั้งปวง ด้วยเหตุนี้ ไม่ว่าจิตนั้นจะเศร้าเสียใจ หรือมีความสุข ปลื้มปิติ โกรธแค้น รักใคร่ หรือเกลียดชัง ในทุกกรณีเหล่านั้น มันก็ยังคงรับรู้ เมื่อการรับรู้ นั้นโดยธรรมชาตินั้นว่างและสงบ ดังนั้นจิตจึงว่างสงบ และรับรู้ สิ่งนี้เองคือจิตเดิมแท้ (Jinul, 1983c, p. 313)

ด้วยเหตุนี้ถึงแม้การตื่นรู้อย่างฉับพลันในความหมายดังกล่าวจะเป็นการตื่นรู้ที่มีต่อตัวตนที่แท้จริง แต่ในขณะเดียวกันการตื่นรู้อย่างฉับพลันก็เป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์ปุถุชนตระหนักได้ว่าในขณะนี้ตัวเขาเหล่านั้นยังคงมิได้เป็นพุทธะที่สมบูรณ์โดยแท้จริง กล่าวคือการเพ่งพินิจต่อตัวตนในโลกเชิงประจักษ์ซึ่งเป็นทวารอันเปิดสู่ตัวตนที่แท้จริงของมนุษย์นั่นเองที่เป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่ามนุษย์นั้นยังคงมิใช่พุทธะโดยสมบูรณ์โดยแท้จริง ดังนั้น การตื่นรู้อย่างฉับพลันในทัศนะของ โบโจ จินูล จึงมิใช่ “เป้าหมายปลายทาง” ที่ทุกสิ่งทุกอย่างได้ดับสิ้นลงอย่างสมบูรณ์ หากแต่กลับกันการตื่นรู้อย่างฉับพลันกลับเป็น “จุดเริ่มต้น” ที่ทำให้มนุษย์ตระหนักได้ถึง ความสำคัญของหลักการเรื่องการปฏิบัติในฐานะที่เป็นกระบวนการในการทำให้ตัวตนที่แท้จริงของมนุษย์ที่ยังคงดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นศักยภาพแฝงนั้น สามารถปรากฏขึ้นได้อย่างจริงจังในโลกเชิงประจักษ์ได้อย่างแท้จริง และด้วยเหตุผลเช่นนี้ โบโจ จินูล จึงชี้ให้เห็นว่า แนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” (Gradual Cultivation) ซึ่งเกิดขึ้นโดยสืบเนื่องต่อจาก (subsequence to) การตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้นจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ปุถุชนนั่นเอง

6. บทสรุป

จากการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันดังกล่าวข้างต้นได้ชี้

ให้เห็นว่า ในทัศนะของโโบโจ จินูล นั้น ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลันโดยแท้จริงมีความหมายถึงกระบวนการในการเข้าใจความหมายของตัวเอง “ตัวตน” ในทัศนะดังกล่าวนี้มีความหมายถึงตัวตนที่แท้จริง (Authentic Self) ในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ที่ดำรงอยู่ก่อนการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ และตัวตนที่ดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ (Empirical Self) ซึ่งยังคงเต็มเปี่ยมไปด้วยการรับรู้โลกในเชิงแยกแยะของมนุษย์ ในแง่นี้การตื่นรู้อย่างฉับพลันจึงมิใช่สภาวะที่การคิดแยกแยะทั้งหลายนั้นได้ดับสิ้นลงอย่างสมบูรณ์โดยฉับพลัน หรือเป็นสภาวะแห่งการบรรลุธรรมโดยสมบูรณ์ หากแต่ในทางกลับกันภายใต้ทัศนะทางปรัชญาการให้ความสำคัญแก่ชีวิตมนุษย์ปุถุชนซึ่งเป็นเอกลักษณ์ทางความคิดที่สำคัญของ โโบโจ จินูล กลับเป็นการชี้ให้เห็นว่า การตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้นเองกลับกลายเป็นพื้นฐานที่สำคัญในฐานะที่เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการในการทำให้ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้นั้นได้กลายมาเป็นกระบวนการในเชิงญาณทัศน์ (Epistemological Process) ในการตอบสนองต่อโลกปรากฏการณ์จากมุมมองของจิตเดิมแท้ในฐานะที่เป็นการ “ยืนยัน” การเกิดขึ้นของประสบการณ์จากมุมมองของจิตเดิมแท้ ซึ่งต้องเป็นกระบวนการที่ต้อง “ปฏิบัติ” ไปอย่าง “ต่อเนื่อง” ภายใต้การดำรงชีวิตอยู่ในโลกประจักษ์ของมนุษย์ การปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนี้ได้รับการอธิบายภายใต้ทัศนะทางปรัชญาของ โโบโจ จินูล เรื่อง การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (Gradual Cultivation) ซึ่งเกิดขึ้น “โดยสืบเนื่องต่อจาก” การตื่นรู้อย่างฉับพลัน (Gradual Cultivation subsequent to Sudden Awakening) และภายใต้ทัศนะที่มีต่อความหมายของการปฏิบัติและความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการตื่นรู้อย่างฉับพลันในลักษณะดังกล่าว จึงกลายเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญของระบบวิมุติวิทยาของ โโบโจ จินูล ภายใต้แนวคิดเรื่อง “การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” (Sudden Awakening and Gradual Cultivation) ดังนั้น ในบทความในส่วนที่สองผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ความหมายของแนวคิดเรื่อง การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของ โโบโจ จินูล และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวภายใต้ทัศนะทางวิมุติวิทยาของ โโบโจ จินูล

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ถาปนกรณ กำนิตศิริ . (2563). กระแสแห่งพุทธะในคาบสมุทรเกาหลี. *วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 27(2) ,139-188.
- มัทยา นิรัตติยภักติ. (2546). *ปริศนาธรรมในปรัชญาของโตเก็น* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

ภาษาอังกฤษ

- Buswell, R. E. (1983). *The Korean Approach to Zen: The Collected Works of Chinul*. Hawaii: University of Hawaii Press.
- Buswell , R. E. (2016). *Numinous Awareness is Never Dark: The Korean Buddhist Master Chinul’s Excerpts on Zen Practice*. Honolulu: University of Hawai’i Press.
- Hee, S. K. (2012). *Chinul The Founder of Korean Son Tradition*. California: Jain Publisher.
- Jinul, B. (1983a). *The Complete and Sudden Attainment of Buddhahood [圓頓成佛論]* (R. E. Buswell Jr, Trans.). Honolulu: University of Hawaii Press.
- Jinul, B. (1983b). *Encouragement to Practice: The Compact of the Samadhi and Prajna Community [勸修定慧結社文]* (R. E. Buswell Jr, Trans.). Honolulu: University of Hawaii Press.
- Jinul, B. (1983c). *Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Notes [法集別行錄節要並入私記]* (R. E. Buswell Jr, Trans.). Honolulu: University of Hawaii Press.

- Jinul, B. (1983d). *Secrets on Cultivating the True Mind [修心訣]* (R. E. Buswell Jr, Trans.). Honolulu: University of Hawaii Press.
- Jinul, B. (1983e). *Straight Talk on True Mind [真心直說]* (R. E. Buswell Jr, Trans.). Honolulu: University of Hawaii Press.
- Kamnerdsiri T. (2019). The Religious Pluralistic Society and the Buddhist Resolution to the Conflicts of Thought s on the Korean Peninsula in the 10-12th Century. Case Studies: Ui'chon (1055-1101 A.D.) and Bojo Jinul (1158-1210 A.D.). In Vimolmatra Parichasakul, *Proceeding of the Thai-Korean Cultural Pluralism in Digital Society Context in The 6th International Joint Conference on Korean Studies and Thai Studies*(pp.451-469). Pattani, Thailand: Prince of Songkla University.
- Shim, J.-r. (1999). *Korean Buddhist Tradition and Transformation*. Seoul: Jimoondang Publish Company.